

JAGTFALKEN PÅ REGERINGSPLAN

FRANK WENZEL

JAGTFALKEN PÅ REGERINGSPLAN

Bogen afspejler en kilden episode med baggrund i falkejagten historie i Danmark. Diplomatisk forviklinger om sagen i Udenrigsministeriet og på regeringsplan har vist, hvor ømtåleligt, men også hvor betydningsfuldt dette emne kan blive, selv i vore dage.

Sheikernes interesse for jagtfalke har i sandhed affødt en strøm af forbitrelse. Det værste er dog, at enkelte organisationer og pressionsgrupper, deriblandt Verdensnaturfondens D.O.F.s navn og »våbenskjolde« er at finde blandt yderst lavmålte agitatorer anført af en kendt videnskabsmand, der ligefrem benytter mafiametoder i sine bestræbelser for at få standset et positivt forhåbende, der ville have gavnnet vores lands betrængte energisituation.

Efter den pression, der kom til udtryk, opgav Danmark at skænke jagtfalke til de arabiske stater, og *ministeriet bryder forbindelsen med den person*, som man først rettede henvendelse til for at få assistance. Denne kujonagtige handling er dog et vellykket resultat af, at man har skræmt Udenrigsministeriet. Dette er sket gennem en uhørt bagvaskelse og et komplotliggende anslag, som næsten må vække forfærdelse i et civiliseret Skandinavien. Som en af hovedpersonerne — har forfatteren af denne publikation skildret begivenhederne og kastet lys over en hidtil hemmeligholdt aktion.

JAGTFALKEN
PÅ REGERINGSPLAN

FRANK WENZEL

JAGTFALKEN
PÅ REGERINGSPLAN

Forlag Frank Wenzel

Jagtfalken på regeringsplan
er sat med Garamond
og udgivet af Frank Wenzel.
Papiret er 135 g Macoprint
Sats og tryk: Vendsyssel bogtryk/offset, Hjørring
Bogbind: Anker Jensen & Søn, Hjørring
© Frank Wenzel 1979
ISBN 87-980721-1-0

INDHOLD:

Forord	5
Naturbeskyttelse og rovfuglenes formodede tilbagegang	9
Jagtloven og fredningen af rovfugle	13
Træk fra jagtfalkens historie — Jagtlovsforbud af 1967 om at anvende rovfugle til jagt i Danmark	17
Forfatterens bestræbelser for at bekendtgøre fredningen og forståelsen herfor	18
Nogle ord om jagt og falkefredning i Grønland	21
Falkejagt og nogle historiske holdepunkter	25
Telegrafisk indberetning til Udenrigsministeriet fra ambassadør Sønder- gaard, Jeddah, Saudi-Arabien, og ministeriets henvendelse til forfatteren ...	29
Udenrigsministeriet vil trække i spendér-tøjet	37
Snigløb mod udstillingen: NORDENS ROVFUGLE — udsendt af DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING	48
Forhistorie	52
Mine første rovfugle	56
Trådene samles — Nettet strammes	59
Ulovlige tilstande i Fredningsstyrelsen	71
Breve og artikler	75
D.O.F.s omdømme	85
Efterskrift	87

Jagt Falk (Falco rusticolus) og på engelsk Gyr Falcon under hvilken benævnelse den oftest er omtalt her i bogen.

FORORD

Udenrigsministeriet i Danmark og den danske ambassadør i Saudi-Arabien, Bent Søndergaard, rettede henvendelse til mig i 1977, idet flere arabiske stater ønskede at erhverve jagtfulke.

Denne henvendelse afspejler en ny episode med baggrund i falkejagts historie i Danmark. Diplomatiske forviklinger om sagen i Udenrigsministeriet og på regeringsplan har vist, hvor ømtåleligt, men også hvor betydningsfuldt dette emne kan blive, selv i vore dage.

Sheikernes interesse for jagtfulke har i sandhed affødt en strøm af forbitrelse. Det værste er dog, at enkelte organisationer og pressionsgrupper, deriblandt Verdensnaturfonden's navn og »våbenskjold« er at finde blandt yderst lavmålte agitatorer anført af en kendt videnskabsmand, der ligefrem benytter mafiametoder i sine bestræbelser for at få standset et positivt forehavende, der ville have gavnet vores lands betrængte energisituation.

Efter den pression, der kom til udtryk, opgav Danmark at skænke jagtfulke til de arabiske stater, og *ministeriet bryder forbindelsen med den person*, som man først rettede henvendelse til for at få assistance. Denne kujonagtige handling er dog et vellykket resultat af, at man har skræmt Udenrigsministeriet. Dette er sket gennem en uhørt bagvaskelse og et komplotlignende anslag, som næsten må

vække forfærdelse i et civiliseret Skandinavien.

I denne publikation har jeg ønsket at give nærmere information. På basis af forfatterens førstehandsviden vil oplysningerne sikkert bidrage til at kaste lys over sagen. Men hertil hører også, at man kender forhistorien, hvilket vil sige forfatterens ornitologiske og falkonermæssige relationer og forudsætninger. For at forstå sammenhængen har det været nødvendigt at nævne en række personer, som jeg tidligere har haft nære forbindelser med. Som sådan vil bogen også indeholde private og mere personlige karaktertræk.

Foruden selve bedømmelsen af Udenrigsministeriets handlemåde, som er det centrale moment og årsagen til bogen, må læseren også kende lidt til den omstridte position, som vore rovfugle har indtaget i jagt- og fredningsmæssig henseende.

Falkejagten og enkelte historiske træk hører også med i denne sammenhæng.

Men det har også været min hensigt at oplyse, på hvilken måde en afgørelse er blevet presset igennem — ved selv ret små pressionsgruppers agitation. Man må håbe, at politikerne i »demokratiets hellige navn« vil være på vagt mod sådanne snigløb.

I betragtning af, at Udenrigsministeriet agtede at imødekomme arabiske staters ønske om at få jagtfulke fra Danmark — men blev skræmt til at

opgive planen, er det værd at hæfte sig ved, hvad B. T. i en leder d. 19. sep. 1977 har skrevet:

»Hvem er det, der er olie-sheik?

I over 20 år accepterede olie-landene samme faste, lave pris på deres eneste rigdomskilde. På den byggede vi andre næsten en hel generations velstandsmirakel. Vi undså os ikke for at bruge olie og benzin som skatteobjekter, som gav den danske statskasse *større* indtægt pr. liter, end olielandene selv kunne drømme om at kræve.

Da olielandene justerede deres priser — det husker vi. Det lag af olie- og benzinafgifter, vi

havde lagt på oliepriserne i forvejen, og de nye lag, vi lagde sidenhen, går derimod nemt i glemmebogen.

Af de 2,74 kr., en liter benzin koster i Danmark, har vi selv fordyret den med de 1,68 kr. Den 3. oktober bliver prisen forhøjet med syv-otte øre pr. liter i ren afgift til staten. Havde det været de olieproducerende lande, som havde hævet prisen til dens nuværende leje, skulle vi nok have råbt og skreget om de forbandede olie-sheiker. Det er ligesom der er forskel på, hvad man mener om tingene, afhængigt af, hvem der gør hvad.

Eller hvad?«

Mon ikke Emiren af Bahrain er blevet skuffet, da han ikke fik denne dejlige falk? — Falken bliver beundret af ambassadør Søndergaard, Edith og Irene Wenzel.

NATURBESKYTTELSE OG ROVFUGLENES FORMODEDE TILBAGEGANG

I min nyligt udkomne bog, »Rovfugle i Europa«, har jeg med farvefotografier og i en kort tekst skildret de fleste rovfuglearter, der forekommer i Europa.

I bogens indledning har jeg berørt vor tids brændende og aktuelle situation om forureningssvøben. Mange steder er der fare for dyrelivet, og det er derfor bydende nødvendigt, at der gives sandfærdige oplysninger om de virkelige tilstande. Overdrivelser om nogle arters kritiske situation, og endog udryddelse, er taget i anvendelse som et pressionsmoment. Dette er dog givetvis til stor skade på længere sigt, idet man må huske, at det før eller senere vil vise sig, om en art virkelig er truet. Overdrivelser og uholdbare oplysninger vil uundgåeligt føre til en svigtende interesse, og årvågenheden for farerne bliver sløvet.

I spørgsmålet om rovfuglenes formodede tilbagegang skriver jeg følgende i »Rovfugle i Europa«:

Vor tids berettigede årvågenhed og skærpede interesse for naturbeskyttelse har af og til givet anledning til en følelsesladet debat, hvor uholdbare argumenter har set dagens lys. Her tænker jeg bl. a. på pesticiderne og rovfuglenes formodede tilbagegang og udryddelse, som ved enhver given lejlighed er blevet slået stort op, uden at man havde relevante undersøgelser og sikker viden at støtte sig til. De fremførte og ofte uholdbare oplysninger har efterladt det indtryk, at det især

gælder en strid mellem forskellige interesser, hvorunder man forsøger at påvirke offentligheden ved bl. a. at fremhæve eksempler på plyndring af reder og fredede rovfugle, der er fundet skudt. Set i en større sammenhæng drejer det sig om helt isolerede tilfælde, men er kommet frem i forbindelse med angreb på jægere og falkonerer.

Rovfuglenes formodede tilbagegang er også mere eller mindre bevidst brugt som argument og pressionsmiddel for at henlede opmærksomheden på naturforureningen.

Den kendsgerning, at der mere end nogensinde færdes et meget stort publikum i naturen, som uundgåelig forvolder skade, er i virkeligheden en alvorlig belastning for faunaen. Det viser bl. a., at mange skove i nærheden af større byer og ved ferie- og sommerhusområder mister deres rovfugle, bl. a. duehøgen og musvågen.

Om foråret bliver mange rovfugle opsøgt på deres ynglesteder, og gentagne forstyrrelser på redestedet finder sted, hvorunder æg og spæde unger omkommer. En særlig opsøgende fritidsinteresse, udvist af et fugle- og ornitologiinteresseret publikum, er også med til at skade faunaen. Alene en gentagen betragtning med kikkert indebærer, at fugle udsættes for stress og nervøsitet. Men det skal tilføjes, at der også på områder, hvor der drives rationelt skovbrug, bliver ødelagt mange beboede rovfuglereder på grund af skovarbejde om foråret.

Jagtfalken har sin rede på klippehylder, ofte i bratte og utilgængelige slugter, hvor den rivende elvstrøm passerer forbi under redestedet. På billedet har falken bosat sig i en forladt ravnrede. Ungerne er ca. 18 dage gamle og er netop blevet fodret.

Ved en saglig og oprigtig diskussion om beskyttelse af faunaen, herunder rovfuglene, må man, som det fremgår, have sin opmærksomhed rettet mod flere årsager.

Rovfuglenes formodede tilbagegang

De fleste steder i Europa, hvor rovfuglene er gået stærkt tilbage i antal, har man givet miljøgiftene skylden. Hvad angår Danmark, som jeg har det bedste kendskab til, er jeg lidt skeptisk med hensyn til rigtigheden, om forureningen skulle have haft en så alvorlig betydning for rovfuglebestandene, som det så ofte er blevet hævdet. I Danmark kan så at sige alle naturområder betegnes som kulturlandskab, og af oprindelig vild natur er der faktisk kun nogle få heder og klitområder tilbage. Skovene og de åbne marker, hvor der drives moderne og rationel drift, bliver hvert år sprøjtet med umådeligt store mængder af gift med det formål at begrænse insekter og

ukrudt, som kan mindske høsten. Dvs. at ikke en eneste rovfugl i Danmark kan undgå at komme i berøring med de mange sprøjtemidler, som skov og mark bliver overdænget med.

På denne baggrund må man undre sig over, at der faktisk findes en pæn bestand af næsten alle oprindelige rovfuglearter. Musvågen og tårnfalken, som mere end andre arter lever af mus og insekter, er taget til i antal, det samme gælder duehøgen og spurvehøgen, dog ikke i nærheden af større byer, hvor forstyrrelser ved redestedet ofte medfører, at bestandene stagnerer eller går tilbage i antal. Når de fleste arter har klaret sig nogenlunde godt i Danmark, mener jeg, at det først og fremmest kan tilskrives totalfredningen, men også vildtplejen og den dermed forøgede vildtbestand har haft en positiv betydning. Man må erindre, at tilstrækkelig føde er den første og vigtigste forudsætning for, at en større bestand kan klare sig.

En skamplet på danske rådgivende zoologer, som bærer ansvaret for at den grønlandske vandrefalk ikke tidsnok blev fredet og nu er i overhængende fare for at uddø.

JAGTLOVEN OG FREDNINGEN AF ROVFUGLE

Da jagtloven og fredningsbestemmelserne vedrørende rovfuglene har nær tilknytning til en række spørgsmål, som er beskrevet her i bogen, finder jeg det naturligt at starte med at kommentere de i praksis gældende regler, som angår jagt og fangst af rovfugle i Danmark. Samtidig finder jeg det på sin plads at oplyse om baggrunden for fredningen i Danmark.

Som i de fleste lande i Europa har rovfuglene også i Danmark tidligere været genstand for en rabiat forfølgelse. Flere af de smukkeste og mest værdsatte og endog mest sjældne arter har der været udsat præmie for at nedlægge, dette gælder også vandrefalken.

Norge var det land, der sidst ophævede at give præmier for at udrydde rovfuglene.

Den hårde medfart og forfølgelse, som rovfuglene har været udsat for, afspejler det faktum, at fugle, der ernærer sig af jagtbart vildt, ansås for skadelige. Konkurrencemomentet mellem jægere og rovfuglene om vildtet var således indlysende. Den almindelige forståelse for et afbalanceret forhold og de nødvendige økologiske forudsætninger var ikke tidligere kendt og udbredt i vide kredse, sådan som det er tilfældet i dag. Naturforskningen kan vi i dag takke for, at der findes en helt anden og bedre opfattelse af, at mange rovdyr og ikke mindst rovfuglene er et nødvendigt led i naturens husholdning.

Allerede fra midten af forrige århundrede blev der etableret en delvis fredning af musvågen, hvepsevågen og tårnfalken. I en ny lov af 1. april 1871 blev fredningen ophævet, dog forblev musvågen fredet i perioden fra 1. februar til 12. september. Senere ved Dansk Jagtforenings stiftelse blev en af målsætningerne bl. a.: »... udryddelse af for vildtet skadelige dyr«. Dette punkt og indførelsen af fasanen til Danmark kom til at koste rovfuglene dyrt. I lighed med kragen, skaden og ræven blev rovfuglene betragtet som skadedyr, og man har berettiget grund til at være forarget over, at en fremmed, indført fugl som fasanen skulle være årsag til, at bekæmpelsen af rovfuglene særligt ved opdrætspladserne kom til at få det katastrofale omfang, som tilfældet var.

Jagtloven af 30. juni 1922 genindførte fredningen af musvågen, hvepsevågen og tårnfalken. Herudover indførtes en begrænset totalfredning på tre år af ørne og de mindre falkearter. Lov om jagten af 28. april 1931 opretholdt en begrænset fredning, som gjaldt de fleste arter i selve yngletiden.

De hidtil skiftende fredningsforanstaltninger af rovfuglene havde næppe megen virkning, da der simpelt hen manglede forståelse og oplysning, der kunne underbygge de spæde, men velmente forsøg på at beskytte rovfuglene. Helt op til 1950 blev der alene i Danmark skudt 17.000 rovfugle om

året, mange af dem trækgæster fra det øvrige norden.

Først i 1952 skete det noget afgørende til fordel og virkelig beskyttelse af rovfuglene i Danmark. Æren for, at rovfuglenes sag blev hørt, og at konstruktive fredningsbestræbelser fandt genklang hos myndighederne og jagtorganisationerne, skyldtes C. J. Tillisch. Han var et fremragende medlem af Dansk Ornitologisk Forening, men også en stor beundrer af falkejagten, hvilket manifesteres i hans bog, »Falkejagten og dens historie«, der udkom i 1949. Jeg nåede ikke at træffe Tillisch, men en af mine nærmeste ornitologiske venner, C. F. Christiansen, som havde truffet Tillisch, skriver følgende:

»Som den enestående personlighed han var, opnåede han som eneforhandler bemærkelsesværdige resultater, hvilket skyldes hans forhandlingsmetode. Han talte ikke om modstandere, men om personer af en anden mening. Han var redelig og henholdt sig til kendsgerninger. Han var utrættelig og i besiddelse af en elskværdig pågæenhed, der som dråber udhulede stenen. Han vandt og efterlod sig respekt. Resultatet af anstrengelserne blev Landbrugsministeriets bekendtgørelse af den 7.4.54, hvorefter vandrefalk, rørhøg, hedeheg, blå kærhøg og hvepsevåge blev totalfredet i en treårig periode. Musvåge, duehøg og spurvehøg fik jagttiden betydeligt afkortet. Hermed var vejen banet for yderligere fredning.

Pjece om rovfuglene.

Han sørgede også for, at fredningen på effektiv måde kom til jægerens kendskab, idet han sammen med Jagtrådet udgav en pjece, »Rovfuglene og mennesket«, udstyret med Henning Anthon's 31 illustrationer af flyvende ørn, fiskeørn, glente, musvåge, hvepsevåge, høg, kærhøg og falk. I teksten blev gjort rede for begrundelsen for fredningen. Pjecen udsendtes til politikontorerne for at udleveres sammen med jagttegnene.

Tillisch fortsatte med forhandlinger om forbud mod udlægning af gift for krager og skader. Han døde 5.9.54 og oplevede ikke at se disse forhandlingers endelige resultat.

D.O.F.s daværende formand, rovfuglespecialisten Vagn Holstein, skrev nekrologen i foren-

ingens tidsskrift, hvoraf citeres: »... men det, som først og sidst vil blive mindet med beundring og taknemlighed af danske ornitologer, er hans årelange kamp for rovfuglenes fredning, en kamp, som han til sin usigelige glæde fik ført til en sejrtrig afslutning, kun få måneder før han døde«.

Tillisch's indsats betød, at antallet af nedlagte rovfugle faldt betydeligt. Undtagelsesbestemmelserne i fredningen gav dog fortsat mulighed for en vis bekæmpelse af rovfuglene ved indhegnede vildt- og opdrætssteder samt ved gårdsplads og mødding. Disse forhold gælder også i dag og har betydet, at der i Danmark undtagelsesvis kan indfanges og skydes rovfugle, dog kun arterne: musvåge, spurvehøg og duehøg.

I klar erindring om, at Tillisch fik gennemført den mest afgørende fredning af rovfuglene i Danmark, er dette ikke blot et slående eksempel på, hvad en enkelt person med det rette sindelag kan udrette, men også, at resultatet blev opnået af en mand, som varmt gik ind for *falkejagten*.

I middelalderen, hvor falkejagten havde stor betydning, blev der værnet om rovfuglene, og beskyttelsen blev håndhævet ved strenge love. På den tid, da falkejagten var på sit højeste, måtte enhver igennem en streng uddannelse.

At falkonervirksomhed og falkejagt nødvendigvis må betyde en ægte interesse og glæde ved rovfuglene, skulle være overflødig at nævne. Til fuldkomngørelse af en af de ældste og mest ædle jagtformer, som falkejagten hører også, at enhver falkonér beskytter og tjener de vilde rovfugle.

Ved Frederiksberg Allés begyndelse i København står denne smukke statue ganske ubemærket for de allerfleste forbigående. Falkoneren har taget hæften af falken og er parat til at lade falken gå på vingerne. Jagthunden ser forventningsfuld op på sin herre.

Et af de ældste vidnesbyrd om falkejagten er denne smukke træudskæring visende en kvinde med falk. Korstol i Lunds Domkirke fra ca. 1360.

Træk fra falkejagten historie — og forbud mod at anvende rovfugle til jagt i Danmark indført i 1967.

I jagtloven af 3. juni 1967 blev der også tilføjet et forbud om at anvende rovfugle til jagt.

Forbudet mod falkejagten i Danmark fandtes ikke i Landbrugsministeriets forslag til lov om jagten — nr. 63/1966-67 — fremsat den 13.12.1966.

En herboende udlænding (en amerikansk falkonér ved navn Mattox) rettede tilfældigvis en forespørgsel til myndighederne for at blive klar over, om der fandtes eventuelle regler for falkejagten.

Denne i virkeligheden yderst reglementerede og høflige forespørgsel fik daværende landbrugsminister til i sidste øjeblik, uden at fremlægge sagen, at tilføje et forbud, som ellers ikke var tiltænkt i den nye jagtlov.

Henvendelse til Landbrugsministeriet for at få oplysning om grundlaget, hvorpå falkejagten blev forbudt i Danmark, er tilsyneladende et kildent spørgsmål, og det har hidtil ikke været muligt at få et sagligt svar fra ministeriet.

Ifølge lovbestemmelser om forbud mod falkejagt siges, at forbudet baseres på det forhold, at rovfuglene opdrænes (afrettes) til at dræbe et andet dyr. Denne begrundelse er i bund og grund forkert og beviser, at de personer, der har haft med sagen at gøre (ministeriets sagkyndige) i realiteten komplet har manglet kendskab til falkejagts-området. Såfremt det virkelig forholder sig sådan, at rovfugles jagt indebærer, at byttet udsættes for lemlæstelser og

lidelse, vil det være ensbetydende med, at rovfuglenes liv og jagtadfærd i naturen sidestilles med dyrplageri ifølge »sagkyndiges« begrundelse for forbudet, altså at byttet bliver betragtet som offeret, der udsættes for lidelse. Sådan som forbudet i øvrigt er motiveret, er det ikke *hensynet til rovfuglene*, der har haft betydning, men derimod *hensynet til byttet*.

Om kendskabet til falkejagten bør man anstændigvis vide lidt om principperne, hvorefter jeg skal nævne grundlaget for udøvelsen af falkejagten i følgende punkter:

1. Opbygning af et tillidsforhold imellem falkonéren og rovfuglen (etableret og udviklet på grundlag af medfødte karaktertræk hos rovfuglene).
2. Træning til jagten foregår på en attrap (falkelokke), hvorved risici for dyrplageri udelukkes.
3. Selve jagten udøves på grundlag af rovfuglenes medfødte jagtmetoder — den falkonértrænede fugl fanger sit bytte på en fri og selvstændig måde, sådan som rovfuglene i vild tilstand jager deres bytte.
4. Falkejagten er i højeste grad forbundet med etiske og miljøvenlige fordele, idet der hverken forekommer forurening med bly eller støj i naturen — vildtet skræmmes ikke bort, og anskydning af vildtet er af selvfølgeligelige grunde udelukket.

Erkendelsen af ovennævnte faktorer må nødvendigvis tages i betragtning, hvis man på saglig vis vil indlade sig på en bedømmelse af falkejagten.

FORFATTERENS BESTRÆBELSER FOR AT BEKENDTGØRE FREDNINGEN OG FORSTÅELEN HERFOR

Som et moment vedrørende oplysningen og forståelsen for fredningen af rovfuglene i Danmark skal det bemærkes, at jeg selv i talrige artikler i dagspresse og magasiner samt foredrag har sørget for at medvirke til en opbakning af fredningen, så at det brede publikum kunne forstå motive- ringen for at beskytte rovfuglene.

Man må forstå, at trods fredningen var der ude hos befolkningen navnlig på landet en indgroet skepsis med hensyn til berettigelsen af at skåne rovfuglene, som i generationer var blevet forfulgt og betragtet som skadedyr. I forbindelse med stadfæstelsen af jagtloven i 1967 og dermed vedtagelsen af en endelig fredning af alle rovfuglearter fik jeg omgående i flere artikler, bl. a. i dagbladene Frederiksborg Amtsavis og Berlingske Tidende offentliggjort den nye jagtlovs bestem- melser, således at fredningen og oplys- ningen om den nye situation blev kendt i vide kredse.

En særlig gestus og hyldest til rovfuglefredningen kom til udtryk i Ber- lingske Tidendes søndags udgave 1. oktober 1967, der læses af henimod 1 mio. mennesker. Artiklen, som jeg fik foranlediget, kom i stand i samråd med redaktør Willy Kernel og fremtrådte i helside-format med 7 forskellige fotos af rovfugle.

Overskriften og hovedteksten citeres her:

»Nu jagter de frit — Med den nye

jagtlov er der indført totalfredning af alle rovfugle«.

Den røde glente, duehøgen, kongeørnen og alle andre rovfugle kan nu flyve frit over Danmark. Den nye jagtlov har opfyldt natur- venners og jægers ønske, og der er indført totalfredning af samtlige rovfugle, hvilket vil sige en snes arter, hvoraf halvdelen ruger her i landet, mens de øvrige kommer her på træk. En af rovfuglenes varme forkæmpere er direktør Frank Wenzel, hvis dejlige billeder er kendt såvel herhjemme som i mange andre lande. Vi har fra Frank Wenzels store arkiv lånt en række af hans sjældne optagelser.

Gennem århundreder har rovfuglene været betragtet som jægerens konkurrenter, men i dag er man nået til den erkendelse, at rovfuglene har deres betydning for at fremme en god, stærk og sund vildtbestand — de tjener naturen på bedste måde ved at udrydde hæmmet og usundt vildt.

Når rovfuglene ikke allerede er totalt udslettet herhjemme, skyldes det deres fantastiske flyveevne og deres skyhed. De har ganske simpelt været vanskelige at få ram på.

— Det er derfor med største glæde, vi ser bestemmelserne i den nye jagtlov, siger Frank Wenzel, men nu må vi så gennem oplysning og propaganda sørge for, at loven efterleves«.

Ganymedes og ørnen fra Thorvaldsens Museum i København.

Et betagende symbol på venskab mellem menneske og ørn.

Jagtfalken er udbredt i den arktiske region. Arten optræder med megen stor variation i udseende fra næsten hel mørk til hvid. Længst mod nord optræder de helt hvide eksemplarer.

NOGLE ORD OM JAGT OG FALKEFREDNING I GRØNLAND

Da Danmark indtil det netop indførte hjemmestyre i Grønland i administrativ henseende har haft afgørende indflydelse på lovgivningens område i Grønland, vil jeg derfor knytte nogle kommentarer til rovfuglenes situation i Grønland.

Det må først erindres, at jagtfalken indtager en særlig stilling. Allerede fra de kongelige og fyrstelige falkejagter er grønlandsfalken blevet kendt som et historisk klenodie og er på denne baggrund et nationalt symbol. Den hvide falk, der lever i den arktiske region, har altid hørt til de skønneste og mest eftertragtede af alle. Et vidnesbyrd herom er de ældste beretninger fra nordboerne i »Kongespejlet« fra det 12. århundrede, hvor falkene er de eneste fugle, der er omtalt.

Når jagtfalken i det hele taget har opnået en særlig position og er blevet berømt og værdsat, skyldes det forbindelsen med falkejagten. Udførsel af jagtfalke fra Grønland blev etableret i 1956, derimod blev jagtfalken først fredet langt senere. Denne prægtige falk kunne altså skydes og efterstræbes i Grønland og blev sandelig efterstræbt, oven i købet på en helt utilbørlig måde. Mange eksempler har vist, at udstationerede danskere har skudt til måls efter jagtfalke, som nærmest blev betragtet som levende skydeskiver. Beskydningen af falkene var ren og skær forlystelse og tidsfordriv, der ikke havde noget som helst med jagt at gøre. De fleste falke kom om efteråret i træktiden og

slog sig ned ved byer og bygder, hvor de ganske tillidsfulde og ofte af sult og afkræftelse opholdt sig tæt ved menneskers boliger. Master og hustage hørte til falkenes foretrukne siddepladser, og på sådanne udsatte steder blev falkene som oftest bombarderet med en kugleregn. Så dette var altså den almindelige gestus, man viste falkene.

Samlinger af skind og udstoppede jagtfalke, først og fremmest på Zoologisk Museum i København, hører til de største i verden. Der findes skind af jagtfalke tæt ved det enorme antal af tusind eksemplarer alene fra Grønland. Ansvarlige kredse har ikke holdt sig tilbage for at indsamle og har på denne måde gennem tiden direkte tilskyndet til rovdrift og skydelyst på disse smukke falke.

Danmark, der gerne vil betragtes som et oplyst og humant foregangsland og vil belære andre herom, hørte til et af de sidste lande, der fik fredet falken på Grønland. I denne forbindelse vil det være særlig skamfuldt at erindre, at vandrefalken, som i Nordeuropa og Amerika var ved at uddø, var strengt fredet andre steder *med undtagelse af Grønland*. Det vil være bekendt, at Danmark havde ansvaret via Grønlandsministeriets zoologiske sagkyndige med hensyn til at sørge for, at lignende fredninger af falkene blev etableret i Grønland. *Denne ligegyldighed er særlig påfaldende*, da ministeriet til stadighed havde adgang til ornitologisk sagkundskab, ifølge bilag nr. 11366.

Ministeriet for Grønland
Hausergade 3, 1128 København K
Telefon 01 - 13 68 25

Hr. Frank Wenzel
Skagensvej 107
9881 Bindselev

Dato 17-01-10779

Ministeriet for Grønland har modtaget Deres brev af 11. januar 1979 vedrørende grønlandske falke. I anledning af Deres forespørgsler skal ministeriet oplyse følgende:

Ministeriet havde i tiden forud for afsendelse af sin skrivelse af 20. januar 1976 afhandlet sagen både mundtligt og skriftligt med dr. Finn Salomonsen, som i sin egenskab af afdelingsleder ved København Universitets Zoologiske Institut & Museum og medlem af Kommissionen om videnskabelige Undersøgelser i Grønland var ministeriets konsulent i alle spørgsmål vedrørende fuglebiologien i Grønland.

Ministeriets fornævnte skrivelse er for 2. afsnits vedkommende affattet på grundlag af de af Statens Veterinære Serumlaboratorium meddelte oplysninger vedrørende Deres forbindelse med laboratoriet.

P. m. v.

E. B.

Asgar Jepsen
fuldmægtig

Salomonsen — Grønlands fugle, anfører at *grønlænderne spiser kødet af redeungerne og de lige flyvefærdige unger, der betragtes som meget velsmagende (vandrefalk)*. Det må forbløffe alle, at vandrefalken, der fra 1960 var i rivende tilbagegang og stod i fare for at forsvinde fra Nordamerika og mange lande i Europa, ikke var fredet i Grønland. Det samme gjaldt jagtfalken. Denne skødesløse behandling, som især vandrefalken fik, må i betragtning af, at den hørte til en af de mest truede arter i verden, *stå som et sort kapitel for de ansvarlige zoologiske kredse i Danmark, som førte tilsyn, men uden at foretage sig noget*. Først i 1971 kom det på tale, at falkene skulle fredes på Grønland.

På mine første rejser i Grønland i 1966 og 1968 så jeg to eksempler på, at vandrefalken blev skudt på ynglepladsen. Det skete i august, hvor rypejagten går ind. På dette tidspunkt opholder falkeungerne sig endnu på reden. Når rypejægeren kom ud i fjeldet og opdagede falkene, som fløj urolige omkring ved ynglepladsen, var falkene særlig lette at komme på tæt hold, og deres flugt på samme sted bevirker, at de bliver et let offer. Falkens højlydte og vedvarende angstskrig, når mennesker opholder sig ved reden, kan virke ubehageligt. Det har jeg flere gange fået refereret af stedlige jægere, hvor man alene på grund af falkens skrig skyder den for at få ro i terrænet. De endnu ikke flyvefærdige unger, som opholder sig i reden, er ude af stand til at klare sig og vil da omkomme af sult.

Mine to dejlige vandrefalke er parat til at gå på vingerne over Arresøen.

Hohenstauffer-Kejseren Frederik II, som ved sin interesse for falkejagten blev af mægtig betydning for den. Regerede fra 1215—1250, altså på Valdemar Sejers tid.

FALKEJAGT OG NOGLE HISTORISKE HOLDEPUNKTER

Jagten med rovfugle er en af de ældste jagtformer, der kendes. I kulturhistorisk henseende repræsenterer den egentlige, udviklede og mere sportsbetonede falkejagt en sjælden, farverig historie, i tidligere tider næsten overdrevet i pragtudfoldelse, der kan lede tanken hen på Tusind og én nats eventyr. Tillisch har på dansk i sin bog, »Falkejagten og dens historie«, givet en yderst interessant beskrivelse. Materialet til bogen er indsamlet efter indgående studier af en righoldig litteratur, der findes om emnet.

En af de mest fremragende personer i historien med hensyn til beskrivelsen af falkejagten var Hohenstauffer — Kejseren Frederik II, berømt for sit klassiske værk, »Kunsten at jage med fugle«. Og her anfører Tillisch:

»Denne Hohenstauffer-kejser, som ved sin interesse for falkejagten blev af mægtig betydning for den, regerede fra 1215—1250 (altså på Valdemar Sejrs tid) og var Frederik Barbarossas sønnesøn. Han var en mand af enestående støbning, tapper, højsindet, energisk og kundskabsrig, herskede over 6 kongeriger incl. Jerusalem og forstod foruden de gamle sprog også samtlige undersætters. Han arvede bl. a. kongerigerne Neapel og Sicilien efter faderen, Henrik VI, og moderen, Constantia, der i giftermålet havde medbragt disse lande. Her var det specielt i Apulien — at han især drev sine jagter. Han var en stor naturforsker, f. eks. en for sin tid eminent ornitolog, således var han vel nok den første, næst efter Aristoteles, som indgående har studeret fugletrækket, men navnlig falkejagten blev hans speciale. Bl. a. indkaldte han arabiske falkonérer for at fuldkommengøre denne jagtform«.

»Fra Turkestan har den bredt sig mod øst og syd til Kina og først langt senere til Forindien

— derimod ikke Bagindien — og endvidere mod vest til Persien og Arabien. For Kinas vedkommende ved man, ifølge et japansk værk af Akizato Rito, at der under Hia Dynastiet, der menes at have hersket fra år 2205—1776 f. Kr., var falke blandt de gaver, der blev givet dynastiets prinser«.

»I vort Rigsarkiv findes en skrivelse af 23. august 1375, hvori pave Gregor XI i Avignon takker Valdemar Atterdag for tilsendelse af nogle heste og en Gerkalk«.

»På en af korstolene i Lunds Domkirke er gengivet en elegant klædt kvinde med falk i hånden (fra ca. 1360). Et tilsvarende billede af en kvinde til hest (fra ca. 1390) er malet på et alterskab i Ystad.

Falken var tegnet på høj byrd og hørte med til den luksus, som disse høje personer omgav sig med. Selv i kirkerne medførte (omkring år 1400) de fornemste adelige og høje gejstlige deres falke, der med særlig tilladelse kunne anbringes på — alteret!«

»Hos de gamle, wallisiske konger, dvs. omkring det 10. århundrede, var falkonérmeisteren den 4. højeste i rangen, og når han efter heldig jagt trådte ind i hallen, rejste selv kongen eller høvdingen sig til hilsen, ja de var ved lov og sædvane somme tider nødsaget til at holde falkonérmesterens stighøjle, når han steg af hesten.

Senere i tiden fortælles det, at Martin Luther skrev mod stormændenes jagtsynder, men selv engang imellem gik på jagt i erkendelse af, at det ikke er fornøjelsen, men dens overdrivelse, som er syndig.

Endog de fornemme damer, der med liden-skab deltog i disse jagter, bar falke, specielt dværgfalke, på hænderne«.

»Korstogene fra udgangen af det 11. århundrede til slutningen af det 13. bragte Europas fyrster i forbindelse med araberne, hvorved falkejagten fik et mægtigt stød fremefter. Af dem lærte den fornævnte Hohenstauffer-kejser, Frederik II, således falkehætten at kende, også de franske konger, Frants I og Ludvig XIII, under hvilken sidste falkejagten nåede sin

højeste blomstring, lærte af araberne ved disse jagter at udfolde en næsten orientalsk luksus«.

»Men var falkejagten som sådan uden større betydning herhjemme, spillede Danmark og Norge en stor rolle, ja, blev verdensberømte ved indfangningen og foræringer af falke.

Hakon den Gamle af Norge (1204—1263) var den første nordiske konge, som forærede falke bort til fremmede regenter, således til sultanen af Tunis. De danske konger sendte falke til deyerne af Algier, Tunis og Tripolis samt kejseren af Marokko«.

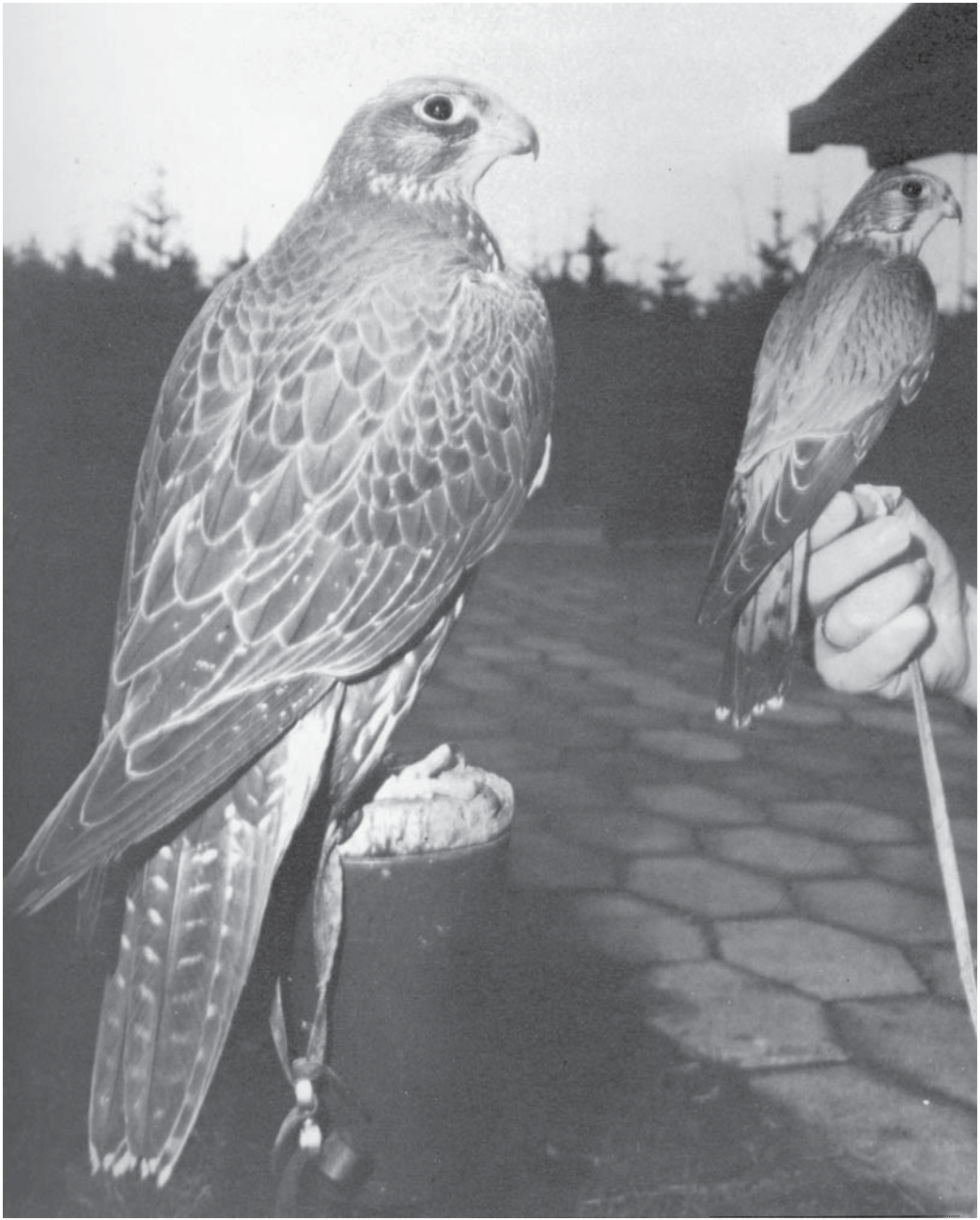
»Fremmede fyrsters interesse i de danske kongers falkegaver var så stor, at man vel kan tænke sig, at sådanne gaver ikke har været uden politisk betydning«.

Om falkejagten i Danmark i nyere tid vil det erindres, at forfatteren af

denne publikation i perioden fra 1958—1967 i praksis har udøvet denne fascinerende jagtform. Som den sidste og eneste kendte falkonér i Danmark havde jeg i ni år lejlighed til at udøve falkejagt og træne rovfugle, indtil der i Danmark i 1967 med den nye jagtlov kom et forbud.

Som det gælder andre af vore talrige love, der indsnævrer menneskets individuelle udfoldelse og dermed tilintetgør menneskets vigtigste behov for inspiration og livsglæde, er en ny sten lagt til at forlænge den grå og ensrettede vej, der fører lige lukt ind i den dræbende kedsommelighed.

Kæmpen og dværgen blandt falkene. Dværgfalk (Falco columbarius), hun, vejer kun 150 gr. Den største af alle falke, jagtfalken, kan veje over 2000 gr.

Ambassadør Bent Søndergaard med udenrigsministeriets bestilte gyrfalk i august 1977.

TELEGRAFISK INDBERETNING TIL UDENRIGS- MINISTERIET FRA AMBASSADØR SØNDERGAARD, JEDDAH, SAUDI-ARABIEN, OG MINISTERIETS HENVENDELSE TIL MIG OM SAGEN

Den 22. april 1977 og de følgende dage blev jeg kontaktet af Udenrigsministeriet flere gange. Det blev meddelt mig, at der var kommet telegrafisk indberetning fra ambassadøren i Jeddah, hvori det oplystes, at emiren af Bahrein ønskede en gyrfalk (en hvid jagtfalk). I den telegrafiske indberetning anbefaledes det Udenrigsministeriet at etablere forbindelse med mig.

På den konkrete forespørgsel om at fremskaffe en jagtfalk til emiren kunne jeg meddele, at en sådan falk kunne fås hos mig fra mit eget opdræt. Da jeg også blev forespurgt om, hvad falcken ville koste, udtalte jeg, at falcken kunne gives som gave, dog på den betingelse, at jeg havde garanti for, at falcken fik de rette forhold at leve under, hvilket bl. a. betød et hus med klimaanlæg.

Det var naturligtvis en selvfølge, at jeg fik overdraget transporten til Bahrein, og at overbringelsen til emiren skete under de rette falkonermæssige forskrifter af hensyn til den bedste pleje for falcken.

Fra Udenrigsministeriets side blev det samtidig tilkendegivet, at Grønlandsministeriet ville få besked om, at man havde talt med mig og modtaget mit forslag om at skænke emiren en opdrættet jagtfalk, fremfor at indfange et eksemplar på Grønland, hvor der først måtte indhentes dispensation til udførsel. Jeg anførte dog til Udenrigsministeriet, at jeg fandt det temmelig tvivlsomt, om en udførsel fra Grønland

ville blive imødekommet, da der tidligere var blevet meddelt afslag på lignende henvendelser. Jeg kunne dog ikke lade være med at tilføje, at Danmark ellers ville kunne forvente en positiv reaktion med hensyn til olieforsyningen og beskæftigelsesforholdene, som jo var hårdt tiltrængt for vort land, hvis man kunne skænke emiren af Bahrein den omhandlede falk, ville det blive betragtet som en storslået gestus.

Udenrigsministeriet sluttede med at sige, at jeg ville høre nærmere, så snart sagen var drøftet med Grønlandsministeriet.

Jeg tilføjede, at det hele i sidste instans drejede sig om at forbedre forholdet til de arabiske lande, og her mindede jeg specielt om den nyligt overståede oliekrise, der tydeligt havde demonstreret den kritiske situation, som særligt Danmark befandt sig i.

Senere fulgte flere henvendelser fra Udenrigsministeriet, nu fra højeste instans. Der var for alvor kommet gang i sagen, idet der foruden henvendelsen fra emiren af Bahrein forelå en ny henvendelse om at få 3 par jagtfalke, denne gang til De Forenede Arabiske Emirater. Denne nye henvendelse var tilstillet »Statsministeren for Grønland«, og dette havde åbenbart gjort sin virkning, idet det betød, at sagen nu blev behandlet på højeste plan i Udenrigsministeriet. Herefter blev jeg påny kontaktet fra Udenrigsministeriet, som både holdt mig løbende orienteret om, hvad der skete i sagen, samt

ønskede min assistance i alle henseender for at imødekomme henvendelserne fra Bahrein og Emiraterne så hurtigt som muligt.

Med hensyn til den første henvendelse fra Bahrein blev det allerede den 20. juni besluttet at efterkomme emirens ønske om at få en jagtfalk. Det blev meddelt mig, at Udenrigsministeriet på dette andragende havde bestemt at få reserveret den foromtalte opdrættede jagtfalk fra mig, og man ønskede ligeledes, at jeg skulle medvirke ved en forestående overdragelse af falken til emiren.

Fra samme side i Udenrigsministeriet, hvor jeg fik bekræftet, at leveringen af falken nu var en realitet, blev jeg også anmodet om at reservere et tidspunkt, idet den danske ambassadør i Saudi-Arabien, efter aftale med Udenrigsministeriet, ville komme til en personlig forhandling med mig på min gård i Nordjylland for bl. a. at drøfte sagen som helhed og for at se den jagtfalk, som Udenrigsministeriet havde bestilt. Mødet med ambassadøren blev ændret 3 gange af Udenrigsministeriet og fandt først sted i slutningen af august 1977.

Forinden havde ambassadøren, som netop var kommet til København fra Jeddah, telefoneret til mig og bl. a. givet udtryk for, at han med stor interesse så hen til vort møde, da sagen om falken var af stor betydning, ikke mindst for Danmarks handelsmæssige og kulturelle forhold til de arabiske lande. Samtidig lod ambassadøren forstå, at han var noget overrasket over den måde, hvorpå sagen blev behandlet i pressen, specielt drejede det sig om en artikel, der havde været om sagen i Politiken d. 23. juni 77, som jeg senere vil vende tilbage til.

I virkeligheden er sagen jo den, tilføjede ambassadøren, at man pga.

religiøse hensyn i de arabiske lande ikke tillader at drive jagt på traditionel vis med skydevåben, og at falkejagten er et spørgsmål om det arabiske folks kultur, hvor falken i alle henseender nærmest bliver forgudet og værdsat på en helt anden måde, end vi er vant til. Falke og alle andre rovfugle har således altid været beskyttet og hæget om, hvor vi i Danmark og andre europæiske lande skød og efterstræbte rovfugle.

På denne baggrund var artiklen i Politiken, hvor der blev talt om dyremishandling, et mildest talt hysterisk indslag. Det skal tilføjes, at falkene, som kom fra et koldt klima, selvfølgelig ville blive installeret i store huse med klimaanlæg, hvor temperaturen kunne reguleres (tilpasset falkene), og i øvrigt var der ikke den ringeste tvivl om, at der i ét og alt ville blive sørget for falkenes bedste velbefindende.

Det var et billigt trick, når man fra en bestemt journalists side søgte at slå mønt på dyremishandling i forbindelse med det klare formål at rejse en såkaldt folkelig opinion. (Jeg vil ikke undlade at nævne, at isbjørne og pingviner i vore zoologiske haver trives udmærket, selv uden klimaanlæg).

Da jeg således havde indsigt i forholdene, var det let at gennemskue, at artiklen i Politiken var et anslag mod *Udenrigsministeriet*, og at hensigten også var at mistænkeliggøre *mig*, for at Udenrigsministeriet skulle afbryde forbindelsen.

På dette tidspunkt var spørgsmålet om falken til Bahrein dog allerede afklaret, og det var blot overbringelsen til emiren, der manglede. Anderledes forholdt det sig med De Forenede Arabiske Emiraters ansøgning om at få tre par jagtfalke fra Grønland. Som det vil erindres, var denne henvendelse tilstillet »statsministeren for Grønland« og var underskrevet af finans- og

Kong Khaled Ibn Abdul Aziz af Saudi-Arabien – En af de mægtige personer i vor tid – er meget naturinteresseret og specielt er falkejagt kongens store passion.

Grønlandsk vandrefalk (Falco peregrinus anatum) — ungfugl i sin første årsdragt.

industriministeren, Hamdan bin Rashid Al-Maktoum, Dubai, og sagen blev som tidligere omtalt omgående behandlet på højeste plan. Også i denne sag ønskede Udenrigsministeriet at konsultere mig. At der blev arbejdet hurtigt med det klare sigte at imødekomme også denne nye henvendelse, fremgik af, at jeg allerede den 22. juni, altså kun 2 dage efter, at sagen om falke til Bahrein var afgjort, nu blev inddraget i denne nye sag.

For at få et klart indtryk af, hvad sagen gik ud på, blev henvendelsen, som statsministeren havde fået, læst op for mig i sin helhed. Dette skete fra en højtstående embedsmands side i Udenrigsministeriet, og henvendelsen fra De Forenede Arabiske Emirater var underskrevet af den før nævnte minister. Henvendelsen drejede sig først og fremmest om at få tilladelse til at indfange 3 par grønlandsfalke. Falkene skulle indgå i et videnskabeligt yngleprogram, hvor der allerede fandtes andre jagtfalke fra bl. a. Nordamerika.

Da ansøgningen om at få falkene tjente et videnskabeligt formål, stod døren åben for udførsel fra Grønland.

Vi talte om alle sagens aspekter i en telefonsamtale, som varede henimod to timer. Herunder blev det anført fra Udenrigsministeriet, at det havde vakt uro, at pressen havde fået nys om sagen, efter alt at dømme fra et ministerium (Grønlandsministeriet), hvor en embedsmand åbenbart sad inde med oplysningerne og havde drøftet sagen med nogle zoologiske konsulenter. Samme embedsmand havde også haft forbindelse med pressen om sagen.

Fungerende kontorchef Birgitte Poulsen fra Udenrigsministeriet, som havde henvendt sig til mig flere gange tidligere vedr. falke til Bahrein, havde bl. a. meddelt mig, at hun havde været

aldeles opbragt over, (så hun havde overvejet at indgive en klage), at en embedsmand i Grønlandsministeriet havde overfuset hende, efter at hun havde anført, at falke til Bahrein, trods Grønlandsministeriets afslag, alligevel var sikret gennem en dansk falkonérs opdræt, og man behøvede da ikke længere nogen dispensation vedr. udførsel fra Grønland.

På min direkte forespørgsel til Birgitte Poulsen om hvordan sagen vedr. falkonéren var kommet frem i Politiken, fik jeg at vide, at hun havde været lige så overrasket over dette, men dog på det bestemteste kunne bekræfte over for mig, at Udenrigsministeriet ikke havde meddelt noget til pressen. Iflg. journalist Kaj Robert Svendsens brev af 20. nov. 78 bekræfter han overfor mig, at han har henvendt sig til Udenrigsministeriet omkring den 22. juni 77, men vil ikke oplyse, hvorfra han har sit kendskab til sagen, men siger videre i sit brev:

»Jeg ville lukke munden på en god kilde, hvis jeg fortalte dig, hos hvem jeg først hørte om de seks falke samt også den syvende — hørte om den ikke som et forlydende, men som en kendsgerning (der jo nu også i skrivelse til dig bekræftes af Udenrigsministeriet) gående ud på, at man overvejede at sende en dansk falkonérs falk til Bahrein. Hvor min kilde vidner om alle syv falke stammede fra i sidste ende, er jeg ikke et øjeblik i tvivl om. Den stammede fra Udenrigsministeriet, der på daværende tidspunkt ikke lagde skjul på, at man havde fået ansøgningerne og agtede at imødekomme dem«.

Samme journalist skriver i Politiken den 23. juni 77: »I Udenrigsministeriet siger fungerende kontorchef, Birgitte Poulsen, at man er indstillet på at imødekomme ansøgningerne. Det er man dels af brede kommercielle grunde, dels fordi Danmark bør stå sig godt med de olieeksporterende lande. Udenrigsministeriet synes ikke at betvivle De Forenede Arabiske Emiraters videnskabelige hensigter med fuglene. Ansøgningen fra Bahrein tænkes imødekommet på den måde, at man sender emiren en jagtfalk, som befinder sig i fangenskab hos en dansk falkonér«.

I denne forbindelse er det værd at hæfte sig ved, at Grønlandsministeriet i april 77 blev informeret om, at Udenrigsministeriet havde haft en orienterende drøftelse med mig om sagen, og at samme embedsmand i Grønlandsministeriet, fuldmægtig Asker Jepsen, havde udtalt sig til pressen og haft forbindelse med samme journalist ved flere andre lejligheder. Ministeriet for Grønland meddeler følgende i et brev af 12. marts 79 til mig:

- 1) Ministeriet for Grønland har udtalt sig til Politiken ved Kaj Robert Svendsen, som anført i ministeriets brev af 27. februar 1979 og som refereret i den avisartikel, hvortil der henvises i nævnte brev.
- 2) Det kan bekræftes, at Udenrigsministeriet i forbindelse med fremsendelsen af en fra ambassaden i Jeddah modtagen telegrafisk indberetning om interessen for erhvervelse af grønlandske jagtfalke den 22. april 1977 har orienteret Ministeriet for Grønland om, at Udenrigsministeriet samme dag havde haft en orienterende telefonsamtale med Dem. (Frank Wenzel).

Det var Udenrigsministeriets opfattelse, at det ikke var et tilfælde, at specielt Politiken med særlig interesse havde kastet sig over emnet. Jeg var dog på det rene med, at det kun drejede sig om den pågældende journalist og hans observans med hensyn til de særlige ornitologiske relationer i sagen. Jeg tilkendegav en klar misbilligelse af, at forholdet vedr. Udenrigsministeriets kontakt med falkonéren var kommet ud til pressen og henviste til, at jeg var den eneste i Danmark, som var kendt som falkonér, og som havde jagtfalke.

Da omtalen i Politiken d. 23. juni 77 var yderst kompromitterende vedr. den nævnte falkonér, var jeg mest opsat på omgående at imødegå denne mistænkeliggørelse. Men efter indtrængende henstilling fra Udenrigsministeriet, gik jeg modvillig ind på ikke at udtale mig til pressen.

Mistænkeliggørelsen af den ikke navngivne falkonér i Politiken, som dog alle med lidt kendskab til sagen vidste hvem var, fik altså lov at stå hen uden at blive imødegået. Udenrigsministeriet mente som sagt, at sagen var bedst tjent med at undlade at blive yderligere omtalt, hvilket dog skete på min bekostning. Ydermere blev offentligheden vildført med hensyn til de faktiske forhold. Hele sagen var blevet fordrejet, og det anførtes, at jagtfalken var sjælden og truet, hvilket var et direkte usandt udsagn. Om dette vidste jeg god besked, da jeg i de sidste 17 år havde foretaget studier i de arktiske områder, hvor jeg havde praktisk erfaring om jagtfalkens udbredelse og yngleforskel. Men også Salomonsen var her primus-motor i spillet mod Udenrigsministeriet og mod Grønlandsministeriet, der gerne tillod en udførsel. Han har i sin bog »Grønlands Fugle« skrevet:

»Jagtfalken i Grønland står dog ikke i fare for at blive udryddet, dens redeanbringelse på utilgængelige fjelde i det ubeboede indland er en fortrinlig sikkerhedsforanstaltning«.

Dette forhold gælder i dag som tidligere.

Det var påfaldende, at denne ornitologiske videnskabsmand Salomonsen på en yderst ophidset måde brugte ligefrem mafialignende metoder ved at true ministeren med afpresning iflg. »Fugleværn« 8, 1978 (Dansk Ornitologisk Forenings tidsskrift):

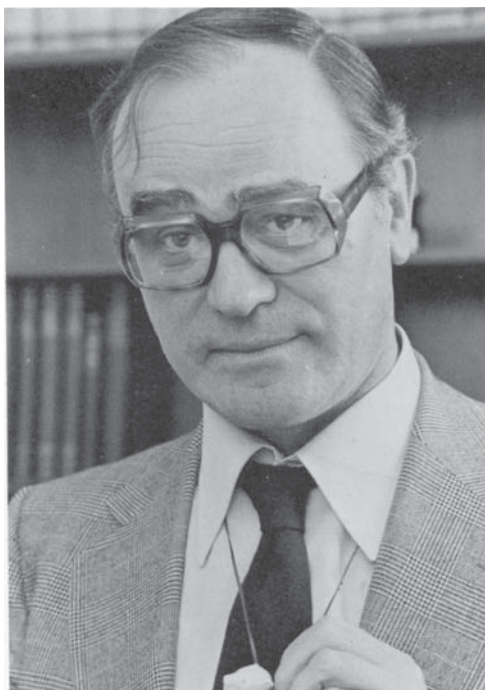
»... så skulle jeg sørge for, at grønlandsministeren med billede kom på forsiden af Ekstra Bladet og BT med de deraf følgende politiske konsekvenser«.

(Hvis der blev givet dispensation til, at jagtfalken kunne udføres).

Kontorchef Hans Jørgen Assing, leder af udenrigsministeriets retsafdølings 2. kontor, vil trække i spændør-tøjet.

Grønlandsminister Jørgen Peder Hansen var først positiv, men blev skræmt ved trusler og afpresning fra Salomonsen: »... Så vil jeg sørge for, at han bliver hængt ud på forsiden af BT og Ekstrabladet...«

Den arktiske ødemarks eneste rovfugl — den hvide falk — har altid hørt til de skønneste og mest eftertragtede af alle — et vidnesbyrd herom er de ældste beretninger fra nordboerne i »Kongespejlet» fra det 12. årh., hvor falkene er de eneste fugle der er omtalt.

Jagtfolk med sit yndlingsbytte — en rype.

UDENRIGSMINISTERIET VIL TRÆKKE I SPENDER-TØJET

Af den førnævnte telefonsamtale d. 22. juni med Udenrigsministeriet fremgik det allerede, at grønlandsministeren ville efterkomme ønsket om de tre par falke til De Forenede Arabiske Emirater. Ligeledes skulle jeg foretage en orienterende rejse til de arabiske stater, som var interesseret i falkene, og ministeriets embedsmand anførte over for mig med sine egne ord: » . . . at man så ville trække i spender-tøjet« med hensyn til de opgaver, jeg var blevet betroet.

Et par måneder senere, da ambassadøren indfandt sig hos mig, blev jeg orienteret om, at spørgsmålet om grønlandsfalkene alligevel ikke var endelig afklaret, da man havde taget det standpunkt, at det var Grønlands Landsråd, der skulle træffe den endelige beslutning. Under min samtale med ambassadøren kunne jeg forstå, at der var en vis tilbageholdenhed, hvilket skyldtes den debat, der havde været i pressen tidligere på året.

Med hensyn til Bahrein lod jeg ambassadøren forstå, at Udenrigsministeriet allerede d. 20. juni havde *bestilt* jagtfalken til emiren fra mit opdræt. Jeg kunne ikke se nogen grund til at opgive sagen som følge af uvederhæftige oplysninger.

Således fremgik det i Politiken d. 23. juni 77, at Udenrigsministeriet havde samarbejde med en dansk falkonér om sagen. Hvis Bahrein alligevel måtte droppes, ville jeg forlange, at Udenrigsministeriet stillede mig en skriftlig

annullering på den bestilte falk. Jeg tilføjede, at hvis Udenrigsministeriet i Danmark virkelig lod sig kyse på grund sensationslysten journalistik og en zoologs mafialignende virksomhed, så ville jeg ikke svare for konsekvenserne, når man vidste, at sagen for Danmark havde vigtig national betydning. Jeg sagde til ambassadøren, at jeg fra starten havde foretrukket, at man kun skulle give opdrættede jagtfalke fremfor at indfange falke på Grønland.

Foruden det ene eksemplar, som var givet af mit opdræt til Bahrein, var jeg indstillet på at reservere yderligere eksemplarer, som emiraterne kunne få senere.

Efter at ambassadøren og jeg havde talt om det allerede passerede, fik jeg forelagt forskellige nye planer, bl. a. gående ud på at etablere et forsknings-samarbejde imellem de falkeglade arabiske fyrster og mig om opdræt af jagtfalke.

I løbet af vor samtale fik jeg også forelagt planer om, at man fra officiel dansk side ønskede at invitere regenten til Grønland, for at han ved selvsyn kunne opleve den pragtfulde grønlandske falk i sit naturlige miljø.

Det fremgik særligt heraf, at jeg personlig skulle ledsage regenten under forevisningen af jagtfalken i Grønland. Men forinden skulle jeg finde egnede områder, hvor den hvide falk kunne iagttages på bedste vis.

Jeg havde det bedste indtryk af ambassadørens intentioner, og at sagen

*Ung gyrfalk bliver præsenteret med stolthed af sheik Hamad Sabah Al Ahmed, Kuwait. — USA og Canada skænkede flere jagtfalke til de arabiske stater. Falkejagten er en del af det arabiske folks kultur, hvor falcken i alle henseender bliver værdsat og beskyttet. Hvorimod man i Danmark og i Grønland altid og indtil for få år siden skånselsløst har skudt tusinder af de største og smukkeste falke.
(Foto: Pejstrup).*

Hos de arabiske sheiker og deres falkonerer bliver falkene forkælet på alle måder — klima­anlæg i falkehusene hører naturligvis med for fal­kenes velbefindende, og falkene er forsynet med radiosender, når de flyver. (Foto: Pejstrup).

for ham var af afgørende stor betydning for Danmarks good-will og i særdeleshed, at den officielle danske repræsentation i de arabiske lande ville få betydelig bedre mulighed for indflydelse, hvis et positivt resultat kunne opnås.

Ambassadørens fortræffelige diplomatiske udsyn strandede desværre på grund af en total talentløs og klodset behandling, som sagen fik i Danmark, først og fremmest som et resultat af eftergivenhed forårsaget af uansvarlige elementers virksomhed.

Selv om hele sagen kunne forekomme ganske forjættende, kunne jeg ikke helt fri mig for den tanke, at ambassadøren sikkert i samråd med Udenrigsministeriet helst ville have, at jeg skulle glemme alt, hvad der allerede tidligere var aftalt og hændt i sagen og i stedet koncentrere mig om de helt nye planer, der nu var blevet mig forelagt.

Denne antagelse byggede jeg på, at det især fra ambassadørens side flere gange blev understreget, at jeg skulle fremsætte et skriftligt tilbud om samarbejde på baggrund af den debat, der i forsommeren 1977 havde været fremme i aviserne. Det skulle med andre ord se ud, som om det var mig og ikke Udenrigsministeriet, der havde opfordret til samarbejde. Dette foregivende ville dog være temmelig tåbeligt, eftersom det allerede var bekendt i 2 forskellige ministerier, at jeg fra første færd allerede i april 77 var blevet kontaktet af Udenrigsministeriet, og at det derefter blev kendt af offentligheden d. 23. juni samme år i Politiken, at Udenrigsministeriet havde fået en falk af en dansk falkonér. At man virkelig forsøgte at bortforklare sagens realiteter, fik jeg snart bekræftet.

Senere, da sagen blev skærpet som følge af en truende retssag, som jeg fandt det bydende nødvendig at rejse mod bl. a. Salomonsen for bagvaskelse i en artikel i det ornitologiske tidsskrift »Fugleværn«, meddelte jeg Udenrigsministeriet, at alle realiteter nu måtte frem i sagen. Det blev absolut nødvendigt for mig at få en fuld opklaring vedr. Udenrigsministeriets henvendelse til mig lige fra begyndelsen.

I et svar fik jeg at vide, at Udenrigsministeriet først havde henvendt sig til mig i juli 1977, og at det skulle være mig, der havde ønsket at eksportere falke. Denne *fantastiske fordrejelse* af kendsgerningerne måtte, når det kom til stykket, vel være svært for Udenrigsministeriet selv at tage alvorligt. Hvad der havde stået i Politiken og i et brev, som jeg modtog fra Grønlandsministeriet, beviste, at Udenrigsministeriet omgik sandheden på en yderst letsindig måde, for at sige det mildt.

Før ambassadøren forlod mit hjem, blev naturligvis Udenrigsministeriets bestilte falk, som skulle til Bahrein, præsenteret. Gyrfalken blev beundret på ambassadørens egen hånd, hvor den til belønning for sin optræden fik serveret en vagtel.

Falken skulle fortsat opbevares hos mig, indtil jeg havde hørt nærmere fra Udenrigsministeriet. Nogle få dage senere rejste ambassadøren tilbage til Jeddah, og herfra modtog jeg følgende breve af henholdsvis d. 23. okt. 77 og 19. marts 78:

»Efter min tilbagekomst til Saudi Arabien har jeg modtaget Deres venlige brev af 6. september, såvel som den engelske version af 12. september. Begge tilligemed det meget smukke brochuremateriale bragte mit besøg i Vester Slynge tilbage i levende erindring, og jeg mindes med glæde den

eftermiddag, jeg tilbragte i Deres hjem omgivet af de smukke rovfugle.

Selv har jeg ikke ligget på den lade side, men som det sikkert vil være Dem bekendt, rider man heller ikke her samme dag, man sadler. Kort efter min tilbagekomst opsøgte jeg emiraternes herværende ambassadør med henblik på at søge hans bistand til at opnå snarlig audiens med mulighed for akkreditivoverrækkelse med præsidenten for De Arabiske Emirater. Samtidig havde jeg taget nogle eksemplarer af Deres brochurer såvel som en ekstrakt af den engelske version af Deres biografi med, og ambassadøren lovede med personligt brev at sende materialet til Dubais finans- og industriminister, som er en personlig bekendt af ham.

Ambassadøren mente, at de tanker, som De og jeg har udvekslet om et eventuelt fremtidigt opdrætnings- og forskningssamarbejde, sikkert ville have ministerens interesse, og jeg venter nu blot at høre fra ham, ligesom jeg heller ikke endnu har modtaget meddelelse om tidspunktet for min audiens.

Så snart noget nyt i sagen måtte passere, skal jeg skrive til Dem igen og beder Dem i mellemtiden modtage de venligste hilsner. Bent Søndergaard, ambassadør«.

På det første brev svarer jeg ambassadøren d. 19.1.78 og orienterer ham bl. a. om et igangværende filmprojekt om den hvide falk på Grønland. Dette filmprojekt var særligt blevet anbefalet af Grønlands Landsråd, Godthåb, d. 6. januar 1978:

På givne foranledning bekræftes det herved, at landsrådet finder det af Dem fremsendte projekt af stor interesse. Filmen vil således belyse fjordområdets rige fugleliv og vegetation. Af særlig interesse både historisk og zoologisk er den skildring af Grønlands-falkens liv i de næsten utilgængelige fjeldområder, som filmen vil tage sigte på at give.

Da filmen samtidig — således som det var tilfældet med selskabets film »Moskusoksen« og »Ved bræns rand« — vil bidrage til at udbrede kendskabet til Grønland, har landsrådet ønsket at støtte filmprojektet økonomisk i håb om, at andre institutioner ligeledes vil finde projektet støtteværdigt.

Min henvendelse skete, da jeg ville erfare mulighederne for en eventuel overdragelse af filmrettighederne til forskellige arabiske stater.

Nu modtog jeg det andet brev fra ambassadøren af d. 19. marts 78:

»Kære hr. Wenzel.

Tak for Deres venlige brev af 19. januar og for det medsendte fotografi, som vækker berettiget interesse blandt mine arabiske bekendte — der især beundrer falken.

Jeg har endnu ikke haft lejlighed til at overrække mine akkreditiver til præsidenten for De Forenede Arabiske Emirater, sheikh Said, og har derfor heller ikke haft mulighed for at forfølge falkesagen.

Denne er imidlertid ikke blevet mindre kompliceret, efter at kong Khaled af Saudi Arabien under en nylig privataudiens ved slutningen af denne tilkendegav stor interesse for at erhverve en Grønlands-falk fra Danmark. Jeg måtte med beklagelse meddele ham, at der var totalt eksportforbud for disse falke, men lovede ham, at jeg ville gøre mit bedste for at undersøge, om der måtte være andre muligheder for at tilgodese hans interesse for Gyr-falken. Det siger sig selv, at jeg herved havde vore drøftelser om muligheden for at indlede et forskningsarbejde på den arabiske halvø for øje, idet jeg går ud fra, at De stadig er interesseret i at forfølge tanker, som De dengang gav udtryk for.

Forinden jeg går videre med sagen, beder jeg Dem imidlertid venligst bekræfte, at De ud fra Deres forsk-

Falkejagt i Danmark. — Med den nye jagtlovsrevision af 1967 kom der forbud mod denne jagtform.

Slagfalk ved at partere sit bytte. Denne art har stor lighed med den skandinaviske jagtfalk, men er noget mørkere.

ningsmæssige interesse gerne ønsker muligheden for et samarbejde med det saudi-arabiske kongehus nærmere undersøgt, idet jeg samtidig udbeder mig oplysning om, hvorledes De selv kunne forestille Dem et sådant samarbejde etableret og under hvilke vilkår. Jeg går i denne forbindelse ud fra som givet, at De selv som et første skridt i givet fald vil sikre, at der fra officiel dansk side ikke vil kunne rettes indvendinger af nogen art til et sådant samarbejde, som, formoder jeg, må indebære udstationering af et falkepar hos den saudi-arabiske samarbejdspartner.

I betragtning af, at Udenrigsministeriets retsafdeling tidligere har været impliceret i overvejelser af lignende art, har jeg for ordens skyld sendt kopi af dette brev til kontorchef Assing.

*Med venlig hilsen
Bent Søndergaard
ambassadør*

PS. Filmen om Grønlands-falken, som De nævner i Deres brev, tror jeg vil have den største interesse i samtlige lande på den arabiske halvø, og jeg modtager til sin tid gerne prospekt om filmen med henblik på at søge den placeret her«.

Som man vil bemærke, vedrører denne henvendelse til mig en helt ny sag. Foruden de to kendte forbindelser med Bahrein og De Forenede Arabiske Emirater, som Udenrigsministeriet har inddraget mig i, er nu også kong Khaled fra Saudi-Arabien inde i billedet. Med den seneste henvendelse er jeg nu fra officiel dansk side blevet opfordret til samarbejde på foreløbig i alt 3 forskellige projekter. Den sidste sag viser sig imidlertid at være den rette impuls, der får lavinen til at rulle.

Sagen er den, at der i mellemtiden er indtrådt en ny situation, eftersom Danmark har tiltrådt og ratificeret

Washington-konventionen. Dette betyder, at fremtidige udførsler af en række dyrearter, herunder jagtfalken, skal gennem en ekspeditionssag i Miljøministeriet, hvor det er Fredningsstyrelsen, der er sat til at administrere Washington-konventionen.

Som det fremgår af ambassadørens henvendelse, går planerne ud på, at jeg skal udstationere et falkepar til den saudi-arabiske samarbejdspartner. I henhold til de nye regler skal jeg ansøge Miljøministeriet om udførsel.

Jeg vidste, at min ansøgning om en lovlig udførsel i henhold til den nye konvention givetvis ville blive saboteret i Fredningsstyrelsen, da de personer, som ville få med sagen at gøre, på forhånd var fjendtligt indstillet og på alle måder havde forsøgt at skade mit omdømme hos forskellige myndigheder.

Til trods for min i forvejen velbegrundede pessimisme for at få et positivt resultat var jeg dog opsat på at ville udfordre Fredningsstyrelsen og var parat til at indgive min ansøgning om udførsel af de omhandlede to jagtfalke.

Forinden skrev jeg et brev med mit forslag til samarbejde vedr. det nye projekt med Saudi-Arabien og opfordrede Udenrigsministeriet til at tiltræde mit forslag, før jeg sendte det videre til ambassadøren.

I en telefonsamtale med Udenrigsministeriet gjorde jeg opmærksom på, at sagen kunne få vidtrækkende følger p. g. a. de specielle forhold til Fredningsstyrelsen.

Jeg understregede, at der var 2 muligheder, nemlig, at jeg enten droppede hele sagen eller udfordrede Fredningsstyrelsen med de deraf følgende virkninger.

At jeg kom til at betræde en sump, var jeg helt på det rene med, men

Ved festlighederne ved D.O.F.s 50 års dag ses fra venstre formanden, skovrider Vagn Holstein, derefter dr. phil. Finn Salomonsen og prof. R. Spærk fra Københavns Universitet. Holstein og Spærk var begge meget interesseret i de første iagttagelser over rovfuglenes liv i Nordsjælland, som jeg foretog under min elevtid som fotograf, da jeg var fra 16-19 år. Holstein og Spærk var de første, der støttede mig og bad mig om at udføre opgaver med ornitologien.

sumpens giftighed gik først op for mig senere, som følge af forskellige afsløringer. Det var klart, at behandlingen i Fredningsstyrelsen på forhånd var ugyldig som følge af ansvarlige personers forudindtaget. For at Fredningsstyrelsen kunne afstive sin afgørelse, som jo i realiteten allerede var

bestemt fra starten, valgte man selvfølgelig og snedigt nok at indhente en udtalelse fra Naturfredningsrådet med et såkaldt videnskabsråd i ryggen. Dette paradenummer kunne udadtil se både sobert og troværdigt ud, men var i virkeligheden er fordækt spil, nøje tilrettelagt af de ansvarlige personer, der stod bag.

Man må vide, at Fredningsstyrelsen og Naturfredningsrådet er af samme surdej, og for at sagen ikke skulle blive mindre delikat, lykkedes det også Naturfredningsrådet at *håndplukke* ganske bestemte personer med den i forvejen »rette« indstilling, og som bevisligt tidligere havde modarbejdet mig.

Se bilag vedr. Jan Dycks rapport til Fredningsstyrelsen og hans henvendelse til prof. Cade-Cornell, USA.

Fredningsstyrelsen fik naturligvis det svar, den havde brug for. Og som de sidste krydderier — i den i forvejen godt sammenkogte ret vil jeg ikke undlade at tilføje, at den ansvarlige myndighed i Fredningsstyrelsen, nemlig fuldmægtig Poul Hald-Mortensen, tidligere havde gjort sig bemærket ved

at skrive rapporter til Naturfredningsrådet i samråd med Ferdinand og Dansk Ornitologisk Forening. Det vedrører en anmeldelse mod mig fra Naturfredningsrådet foranlediget af daværende stud. scient Poul Hald-Morten. Sagen blev afvist af politimesteren i Hillerød med den begrundelse, at *»der ikke fandtes at være tilstrækkeligt grundlag for tiltale«*.

Denne tidligere sag, som jeg henviser til, hvor P. Hald-Mortensen optræder som hovedfigur, havde det ganske klare sigte at skade mit omdømme hos myndighederne, hvilket drejede sig om den kendte sag med de forsvundne falke på Møens Klint i 1969. Hvor ugrundet også denne mistanke mod mig var fremgår af, at politimesteren i Vordingborg har oplyst, at mit navn ikke var nævnt i sagen.

SNIGLØB MOD UDS STILLINGEN: NORDENS ROVFUGLE - UDSENDT AF DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

For at forstå sammenhængen med Udenrigsministeriet, Fredningsstyrelsen og udførselssagen samt Salomonsen, må jeg nødvendigvis pege på forskellige forhold, som har forbindelse med min virksomhed. Det må erindres, at Salomonsen er nøglefigur i sagen, og mit bekendtskab med denne person skal herved nøjere uddybes.

Udenrigsministeriets forbindelse med mig bliver således omtalt i en artikel i »Fugleværn 8« med overskriften: Jagtfalken og oliesheiker. *Dog må man sige, at det fra Udenrigsministeriets side blev tilkendegivet, at en af ansøgningerne om levering af Jagtfalke fra Danmark, nemlig til Bahrain, skulle imødekommes på den måde, at man sendte Emiren en Jagtfalk, som befandt sig i fangenskab hos en dansk falkonér. Man kunne så spørge om, hvorledes denne fugl var kommet i fangenskab hos ham? Vedkommende falkonér har også i sommer været i Grønland og er på en hel løgnagtig måde, ved at opgive falske referencer, blevet transporteret rundt med geologernes helikopter i området, hvor falkene yngede. Om det er lykkedes ham at få en eller flere falke ud fra Grønland, tør jeg kun have formodninger om.* Denne artikels forfatter (Salomonsen) nævner ikke direkte mit navn, vel vidende, at alle med ornitologisk indsigt er klar over, hvem det er der hentydes til. Derimod sendes satsen »Fugleværn 8« til bibliotekar Bente Høgh før udgivelsen af det

nævnte fagskrift, *hvor mit navn håndskrevet er blevet påført*, så nu alle også udenfor ornitologiske kredse er helt klar over, hvem personen er. For retfærdighedens skyld skal det dog tilføjes, at Salomonsen ikke selv har skrevet mit navn på satsen. Det blev en anden, der fik dette hverv, nemlig ornitologen Frank Wille, som Salomonsen har nære forbindelser med bl. a. vedr. nogle havørneundersøgelser på Grønland (støttet økonomisk af Verdensnaturfonden).

Bibliotekar Bente Høgh, der straks er fyr og flamme, indhenter tilladelse hos Salomonsen til omdeling af satsen med mit navn til en række bibliotekarer. Bente Høgh er et villigt redskab for Salomonsen, og det hele foretages bag min ryg, uden at jeg bliver orienteret om, hvad der er påtænkt med min fotoudstilling: Nordens Rovfugle, som er bestilt af et stort antal biblioteker landet over, og som jeg har tilvejebragt på opfordring af Danmarks Biblioteksforening.

Salomonsen og et par andre personer fra D.O.F. tilstræber altså ved deres adfærd at få stoppet udstillingen, og her gør bibliotekar B. Høgh et kraftigt forsøg på at udføre denne sabotage under et møde i et samarbejdsudvalg for Københavns Biblioteker, hvor hun er et af medlemmerne. Hensigten var klar, flest mulige biblioteker skulle afbestille min udstilling.

Et fortroligt dokument udfærdiget af Bente Høgh, som er udsendt til en

Hvøpsevåge, han, — 25 dage gamle unger fodres. Kommer til Danmark i maj og forlader landet straks efter at ungerne er flyvefærdige sidst i august.

Duehøg, hun — en af mine duebøge, som havde etableret sig som ynglepar i Grib Skov i 1966 og har forøget bestanden i dette skovkompleks.

Biblioteksudstillingen på Næstved bibliotek på sin succesfulde vej gennem hele landet.

kreds af bibliotekarer, kommer tilfældigvis i mine hænder. Den omdelte meddelelse tilsigter klart en bagvaskelse mod mig, hvilket Salomonsen har givet sit samtykke til.

Det stod fast, at denne ellers så ansete ornitologiske videnskabsmand på en lumsk måde havde opereret i det skjulte, og denne nedrige facon måtte nu frem for dagens lys. At denne videnskabsmand har lov til at have sin egen mening, kan naturligvis ikke frakendes ham, men det er måden, hvorpå han udøver sit undergravende arbejde på at bringe mit navn i miskredit, som var det afgørende.

Eksempler på Salomonsens virksomhed:

1. Rundskrivelse til forskellige myndigheder og ministerier for at stoppe et undervisningsprojekt, som jeg havde etableret i Nordsjælland i 1968 med anbefaling fra Undervisningsministeriets fagkonsulent.
2. Statens Veterinære Serumlaboratoriums henvendelse til mig om sygdomme hos jagtfalke i 1975.
3. At få Udenrigsministeriet til at bryde forbindelsen i 1977 i anledning af arabiske staters henvendelse til Danmark om jagt-falke.
4. Forsøg på at stoppe min udstilling: Nordens Rovfugle, bestilt af Danmarks Biblioteksforening.

I et sådant spil hørte det med, at Salomonsen spredte gift til andre forbindelser jeg havde. Det skete ikke blot i Danmark, men også til personer i Grønland og Nordamerika, og det var næppe helt tilfældigt, at jeg efterhånden kom til at stå i en isoleret position.

Nu ville det falde naturligt at spørge, hvorfor en videnskabelig kapacitet med mange æresbevisninger kunne se nogen interesse i at opføre sig sådan, og for i det hele taget at finde en mening må man kaste blikket på forhistorien.

Hvepsevågen (Pernis apivorus) måtte rejse forgæves fra Afrika for at lægge sine kønne æg i de Nordsjællandske skove.

FORHISTORIE

Min forbindelse med Dansk Ornitologisk Forening begyndte allerede, da jeg var 15 år. Jeg kendte personlig vor legendariske rovfugleforsker, skovrider Vagn Holstein. Da jeg boede tæt ved Holstein, havde vi tit forbindelse med hinanden, når jeg kom i Nordskoven for at se til rovfuglene. Holstein havde således fra mine tidlige drengeår været en meget inspirerende person for mig, og starten på mine første ynglebiologiske studier i observationsskjul ved rovfuglerederne i Nordskoven skete efter Holsteins anvisninger. Men jeg havde også en særlig interesse i at fotografere, og nogle af de første fotografier, jeg optog, ønskede Holstein at anvende i sin bog om musvågen.

Da Holstein var formand for Dansk Ornitologisk Forening faldt det naturligt for ham at opfordre mig til at blive medlem, og da jeg var ivrigt ornitologisk interesseret, kunne jeg straks sige til Holstein, at jeg gerne ønskede at blive optaget i foreningen. På dette tidspunkt i min unge alder ønskede man allerede i D.O.F. at benytte min specielle indsigt på rovfugleområdet, og jeg blev opfordret til at lede studiekredse og ekskursioner, der drejede sig om dette emne. Det var læge L. Ferdinand, som ønskede at få min bistand til foreningens medlemmer for at udvide forståelse og indsigt, når det gjaldt rovfuglene.

Da vi begge boede i Skovlunde i årene 1956-57, tilbragte vi mange

stunder sammen, og Ferdinand var meget begejstret over at se de mange rovfuglereder jeg kendte.

Ferdinand holdt et stort antal nordiske fuglearter i volierer og bure, som var bygget ved hans villa, og på hans opfordring tog jeg en del billeder af disse fugles adfærdsmønstre, som skulle bruges til en artikel om burfugle i »Hjemmets Verden« udgivet af Munksgaards Forlag. Samme bogforlag udgav som bekendt værket »Nordens fugle i farver«, og havde fuld rådighed over alt mit billedmateriale.

Da jeg blev ansat på forlaget som hovedfotograf til det store 7-binds værk »Nordens fugle i farver«, redigeret af Niels Blædel, var jeg 19 år og naturligvis ikke ornitologisk sagkyndig, og slet ikke når det drejede sig om emner, der ikke havde med rovfugle at gøre. Jeg var dog i den heldige situation, at forlaget havde truffet aftale med konservator Erik Petersen, min gode bekendt, til at rådgive med hensyn til udvalg og artsbestemmelser af de billeder, der skulle anvendes til værket.

Opgaven med at fotografere de fleste fuglearter, som fandtes i Norden, var naturligvis af en kolossal dimension, som nødvendiggjorde, at jeg måtte have assistance hos flere, dygtige ornitologer, som kunne finde ynglepladser.

Efter Ferdinands anvisning og rådslagning med Erik Petersen, blev jeg introduceret overfor andre ornitologer, som havde særlig stor viden på yngle-

Mine første billeder af rovfugle blev forevist på Zoologisk Museum. I midten konservator Erik Petersen, bagved prof. Hans Johansen.

området. Ferdinand kaldte disse ornitologer for »ægsamlere«, og her traf jeg bl. a. Salomonsen, som også hørte til disse ornitologers vennekreds. Her skal lige indskydes, at efter Holsteins død var Salomonsen blevet formand for D.O.F.

I begyndelsen af bekendtskabet med ægsamlerne deltog jeg i enkelte tilfælde ved fjernelsen af nogle fugles ægkuld (1 duehøgerede og 2 hvepsevågereder).

Men jeg fandt disse overgreb uforståelige og gav udtryk for, at det i alle tilfælde var en éngangsforestilling, som jeg ikke ønskede at billige, uanset om Salomonsen stiltiende havde accepteret, at æggene kunne fjernes til videnskabelig brug. Senere måtte jeg til min store skuffelse konstatere, at en lang række andre rovfuglereder systematisk var plyndret. Dette gik særligt hårdt ud over hvepsevågen, hvor man i en årrække totalt fjernede æggene fra næsten alle reder i Nordsjælland (15—20 par). Men også den sjældne vandrefalk på Møens Klint blev hvert år igennem en 10-årig periode taget. Æggene fra vandrefalken var endog så eftertragtet, at ornitologerne ikke veg tilbage for at tage omkuldet,

(hvilket vil sige det ekstra kuld, falken normalt vil præstere, når det første kuld går tabt).

Imellem de ornitologiske ægsamlere hørte det til et særligt fornøjeligt samtaleemne, tilknyttet et spændingsmoment, at vandrefalken på Møens Klint én af gangene fik sin rede med 4 æg plyndret lige for næsen af en anden ornitologisk ekskursion, der i påskedagene ønskede at se falkereden.

Hertil kommer så yderligere, at ornitologerne med Salomonsens billigelse fik adgang til reservaterne, hvor bl. a. æggene fra Danmarks *eneste tranerede* blev taget. Der foregik også rejser til Thule med Salomonsens billigelse, og han havde også selv deltaget i andre rejser til Grønland med ægsamlerne, hvor bl. a. adskillige æg fra *jagtfalkens reder* blev taget. På en rejse i Grønland i 1966 fik jeg at vide af en kendt grønlandsk fugleekspert, *at denne havde fået til opgave at indsamle jagtfalkens æg*, og han viste mig ved samme lejlighed et brev, hvor dette kunne bekræftes. Det fremgik af brevet, at det ikke måtte overlades til andre og *helst skulle brændes, når indsamlingen var tilendebragt.*

MINE FØRSTE ROVFUGLE

Dyrehandler Krag var fast leverandør til L. Ferdinands store samling af burfugle af mange forskellige arter.

Senere fik jeg selv flere rovfugle hos Krag. Forinden havde jeg på en rejse i Jugoslavien fået en kejserørn fra et zoologisk institut i Makedonien. Dette var begyndelsen til mit rovfuglehold.

Konservator Erik Petersen, Zoologisk Museum i København, der var min gode ven, var tillige en nær medarbejder til Salomonsen, og havde på flere videnskabelige ekspeditioner været med som ekspert i at nedlægge og indfange fugle. Hans særlige indsigt i fangstteknik blev flittigt benyttet og demonstreret bl. a. i studielejre, som var arrangeret af Ferdinand bl. a. til Tisvilde Hegn og Blåvandshuk, hvor jeg selv deltog. Formålet med indfangningen af fugle var at give instruktion i ringmærkning af fugle. Ved siden af denne virksomhed indfangede Erik Petersen et stort antal fugle i naturen fra såvel Norge og Danmark til Zoologisk Museum.

Under flere rejser til Norge, hvor jeg

fotograferede, indfangede Erik Petersen fugle til privat brug eller til Zoologisk Museum, når han ikke assisterede mig. Jeg fik altid at vide, at hans indsamling af fugle skete på grund af hans konservatorarbejde på Zoologisk Museum, fordi Salomonsen satte stor pris på *at få skindlagte fugle fra alle områder til sine samlinger.*

Ved samme lejlighed erhvervede jeg flere levende rovfugle, som ellers skulle have været aflivet og udstoppet.

Det var en temmelig barsk oplevelse for mig at se de metoder, der blev benyttet ved fangst og nedskydning af mange sjældne ynglefugle fra Danmark. Således blev bl. a. toplærken, som ynglede mange steder i København, systematisk udryddet. Disse smukke og menneskevante lærker, som prydede de åbne pladser, blev hensynsløst skudt og indfanget. Det var *Zoologisk Museum*, der måtte bære ansvaret for denne skammelige indsamling af sjældne fugle, som blot blev ophobet i kolossale samlinger sammen med andre sjældne dyr og fugle.

Træning af mine to første jagtfalke (slagfalke, Falco cherrug) til falkejagt ved Grib Skov i 1962.

Undervisningscenter for Rovfugle — etableret på forfatterens gård ved Arresøen 1969.

TRÅDENE SAMLES — NETTET STRAMMES

Omkring 1969 blev Ferdinand formand for D.O.F. og samtidig accelererede hele debatten om fredningen af fuglene, og nogle fredningsfanatikere kom til at spille en afgørende rolle i udformningen af den nye målsætning, som D.O.F. ønskede at markere.

Salomonsen var allerede dengang kendt for at have plejet omgang med ornitologer, som var kendt for at samle æg. *Men det var næppe kendt, at han i særdeles aktiv forstand støttede og billigede denne form for ornitologi.* På den anden side lagde Salomonsen heller ikke skjul på, at ægsamlerne, eller som de mere populært blev kaldt: ægrøverne, *hørte til hans nærmeste venner.* En af disse venner sørgede Salomonsen for at ansætte på Zoologisk Museum. Denne medarbejders ustyrlige trang til at fortsætte med at indsamle fugleæg, selv på reservaterne, blev opdaget, da nogle af hans såkaldte gode arbejdskammerater på museet havde lagt en fælde, og her lykkedes det dem at pågribe ægsamleren på fersk gerning, hvilket resulterede i en dom, og han måtte opgive sin stilling på museet.

I D.O.F. var stemningen i forvejen ophidset på grund af andre lignende sager bl. a. i Sverige. De der ønskede nærmere besked om *afsløringen på Zoologisk Museum i København, blev afvist af Salomonsen,* der sagde, at det var museets sag, og *historien blev trods domfældelse nærmest dysset ned.*

For at D.O.F.s forskellige frednings-

aktivister ikke skulle miste troværdigheden og tabe ansigt hos offentligheden på grund af, at *foreningens egne kompetente ornitologer blev angrebet for at stjæle æg fra de sjældneste fugle,* var det bydende nødvendigt at finde nye syndebukke, der kunne bortlede opmærksomheden.

Det lå lige for, at falkonérer blev valgt som det nye samtaleemne.

Den oplomstrende falkonérinterese i Europa var åbenbart en torn i øjet på ornitologerne, der jo øjensynlig ønsker at have eneret på alt, hvad der drejer sig om fugle og deres fredning. *Da jeg var den eneste i Danmark, der var kendt i offentligheden som falkonér,* og da jeg igennem årene havde fået adskillige rovfugle, måtte det naturligvis være mig, interessen samlede sig om.

Det ærgrede L. Ferdinand, som jeg jo kendte særdeles godt, at jeg ikke længere var medlem af Ornitologisk Forening, og han havde flere gange bedt mig indtrængende om at komme tilbage i »folden«. På grund af de meget følelseladede og usaglige opfattelser, der nu gjorde sig gældende i foreningen, ønskede jeg dog ikke at blive medlem igen. Endvidere var de nye fredningsaktivisters røst taget til med en sådan styrke, at al saglig argumentation næppe ville få nogen gennemslagskraft.

Det er sandsynligt, at Ferdinand og Salomonsen var irriteret over, at jeg havde succes med et planlagt under-

visningscenter for rovfugle uden samarbejde med D.O.F., hvor publikum fik mulighed for at studere træned rovfugle, der fløj frit omkring i deres naturlige miljø. Dette projekt var som tidligere omtalt anbefalet af Undervisningsministeriets sagkyndige, og amtets skolemyndigheder var ligeledes positivt stemt for at støtte dette projekt økonomisk.

Undervisningsministeriet
Direktoratet for folkeskolen og seminarierne
Fagkonsulenterne

Dato 10-11-69

Til
skoledirektionen,
Frederiksborg Amt

Vedrørende understøttelse til Frank Wenzels
Arresø-Naturcenter

Den 1. oktober 1969 besøgte jeg på opfordring hr. Frank Wenzels naturcenter ved Annisse, hvor jeg dels fik forevist hans levende rovfugle, som han med stor dygtighed og tålmodighed har fået opdrættet til at flyve frit omkring, dels fik forelagt en plan, hvorefter centret skulle kunne anvendes og indrettes til pædagogisk formål, herunder indretning af en forhåndenværende mødesal som studie- og fremvisningsrum i forbindelse med rovfugleopdrættet.

Ideen med at indrette et sådant center, hvor skoler, seminarier o.l. kunne iagttage og gøre studier over rovfugle i næsten vild tilstand, virker meget tiltrækkende, og det er min overbevisning, at centret vil få stor søgning og utvivlsomt have stor pædagogisk værdi, hvorfor jeg på det bedste kan anbefale, at hr. Wenzels ansøgning til amtets skoledirektion må blive behandlet med velvilje.

Jeg kan tilføje, at lignende centre findes både i Tyskland, England og Østrig, hvor de har været stærkt besøgt af den skolesøgende ungdom.

Knud Barfod

I en forsøgsperiode på 6 måneder kom der et overraskende stort antal skoler, jagtinteresserede læreanstalter og seminarier, og fra alle kredse hørte jeg uforbeholdne lovprisninger og opmuntringer til at fortsætte denne nye

form for undervisningsinstruktion, som på en levende måde supplerede eksisterende museer og zoologiske haver.

Senere erfarede jeg, at der var fremsat udtalelser mod mit undervisningscenter, hvilket i kopier blev sendt til en række myndigheder og ministerier. *I kraftige vendinger opfordrede man i udtalelsen til at undlade at støtte min virksomhed og tilføjede uvederhæftige oplysninger med mistænkeliggørelse.*

Spillet var foregået bag kulisserne, og først 10 år senere, fik jeg ved en tilfældighed disse papirer i hænde, *som viste, at Salomonsen var bagmanden.*

Men også D.O.F. satte alle sejl til for at skade mit omdømme. Her så Salomonsen, Ferdinand samt en yngre aktivist (nu fuldmægtig i Fredningsstyrelsen) deres store chance, da *falkeungerne på Møens Klint i foråret 1969 pludselig blev påstået fjernet (stjålet) af falkonérer.* Trods en omfattende efterforskning fra politiet blev der ikke rejst nogen sigtelse mod nogen falkonér. *Det kunne ligeså godt være ornitologerne selv, der var årsagen til, at vandrefalkeungerne forsvandt.*

Hændelsen var en glimrende anledning til at bortlede opmærksomheden fra D.O.F.s egne mest fremtrædende medlemmer, der i årevis systematisk havde plyndret ikke blot vandrefalke-reden på Møens Klint, men flere andre af de mest sjældne fuglearter, som yngede i Danmark, hvad jeg allerede før har omtalt.

I øvrigt havde sagen med Møens Klint-falkene påfaldende lighedspunkter med Salomonsens hentydninger i »Fugleværn 8« 1978 9 år senere, hvor det gjaldt om at få Udenrigsministeriet til at bryde forbindelsen med mig samt stoppe min udstilling: Nordens Rovfugle, som var bestilt hos mig af Danmarks Biblioteksforening.

Duehøg ruger.

Musvåge (Buteo buteo), hun. Ungerne er ca. 10 dage gamle. Jægerspris 1955.

Det hørte med, at min troværdighed som ornitolog, hvilket vil sige generelt og i særdeleshed de undersøgelser, jeg havde foretaget om rovfuglenes antal, nu for enhver pris skulle drages i tvivl.

Også dette forehavende tog D.O.F.s formand Ferdinand sig personligt af. I sikker forvisning om, at de fleste medlemmer i D.O.F. var ganske unge og nemt lod sig føre bag lyset, var det let at få fremstillet en artikel til »Fugleværn 3« 1971, der havde forvansket mine undersøgelser.

Resultatet af denne hæmningsløse taktik kunne umiddelbart virke overbevisende på de fleste, som ikke havde forudsætninger for at bedømme grundlaget. Det sker jo af og til, at interesseorganisationer bruger mindre fine metoder for at fremme deres sag, — men at *Naturfredningsrådet*, der som videnskabelig rådgiver for myndigheder og offentligheden atter var et villigt redskab og kritikløs viderebringer af forvanskninger, og ydermere, at rådets tro tjenere ikke veg tilbage for bagvaskelse for at tjene en bestemt pressionsgruppe, som D.O.F. er en sag, der burde give anledning til nærmere ransagning af naturforvaltningsmyndighedernes arbejde i Danmark.

Iflg. rådets skrivelse af 6.4.71, journal nr. 41/71 745a, anføres en bevidst urigtig påstand gående ud på, at rovfugle ikke formerer sig i fangenskab, og rådets formand siger endvidere om sit syn på falkonértrænede rovfugle, som vises for publikum i frie og naturlige omgivelser:

»Til disse betænkeligheder kan føjes rent etiske og pædagogiske argumenter imod, at et naturinteresseret publikum

skal være henvist til at iagttage en del af vor fauna under helt unaturlige omstændigheder«.

Det skal pointeres, at ovennævnte udtalelse er fra direktør Bent J. Muus, Universitetets Zoologiske Museum i København. Denne udtalelse er højst bemærkelsesværdig og må forbløffe enhver — idet Zoologisk Museum i København reklamerer med shownumre og går i spidsen, når det drejer sig om at fremvise naturen i udstoppet stand. Man må bide mærke i, at ikke mindst Zoologisk Museum i København har indsamlet et enormt antal sjældne arter fra naturen. Denne brandbeskatning kan ikke retfærdiggøres i videnskabens navn, lige så lidt som indsamling og kopiering af naturen til pædagogiske formål kan forsvares. Selv de bedste efterligninger i kunstige opstillinger med teknisk lys- og lydfejder vil være en forluren vare og forlængst forældet i sammenligning med nutidens utallige film og billeder, som viser dyrelivet fra den virkelige natur.

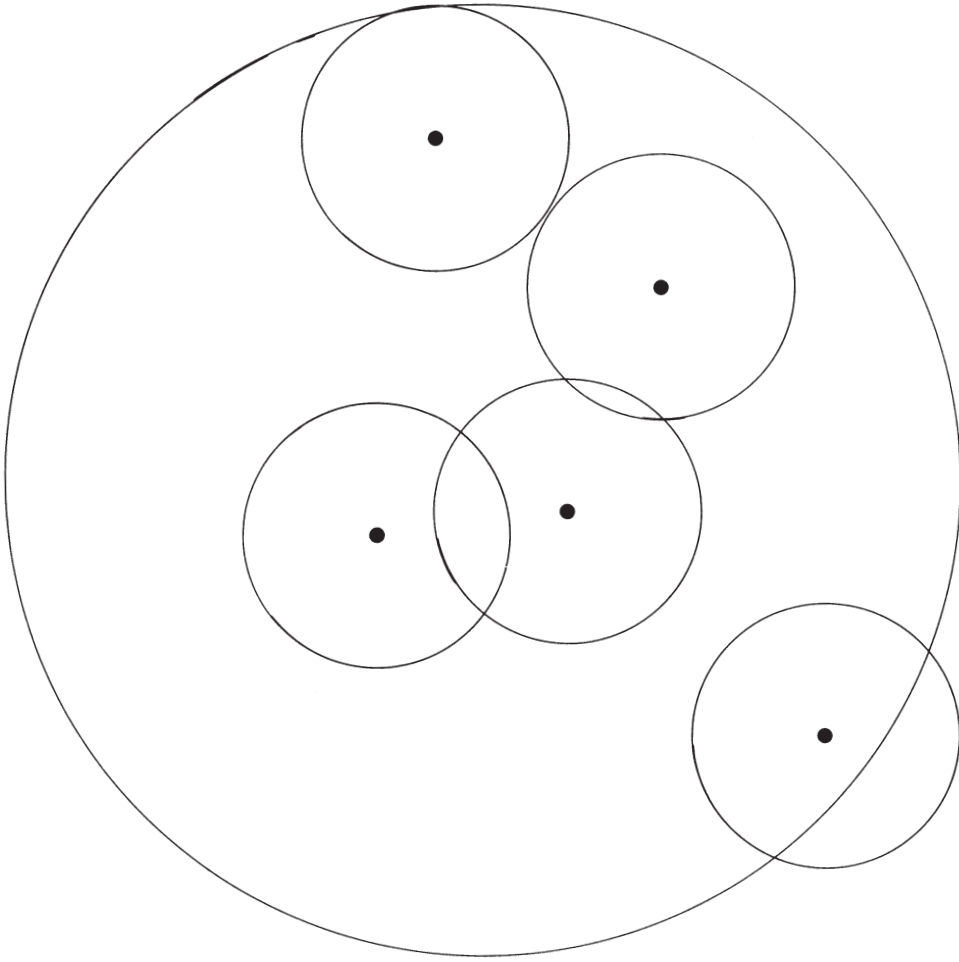
Der må sættes et stort spørgsmålstegn ved den omstændighed, om hvorvidt Naturfredningsrådet i Danmark virkelig administreres efter videnskabelige kriterier med hensyn til at tilgodese faunaen, eller om dette råd snarere er talerør for bestemte pressionsgrupper i samfundet.

Det er på høje tid, at det bliver kendt med hvilke metoder nogle fredningsfanatikere i nøje samklang med D.O.F. har tilranet sig en helt uretmæssig indflydelse og ovenikøbet, at Fredningsstyrelsen gerne deltager i andre illegale aktioner, som f. eks. sagen med havørnen »Hagbart« i 1978.

Duehøg med sit bytte — en skovskade.

5.000 m

20.000 m

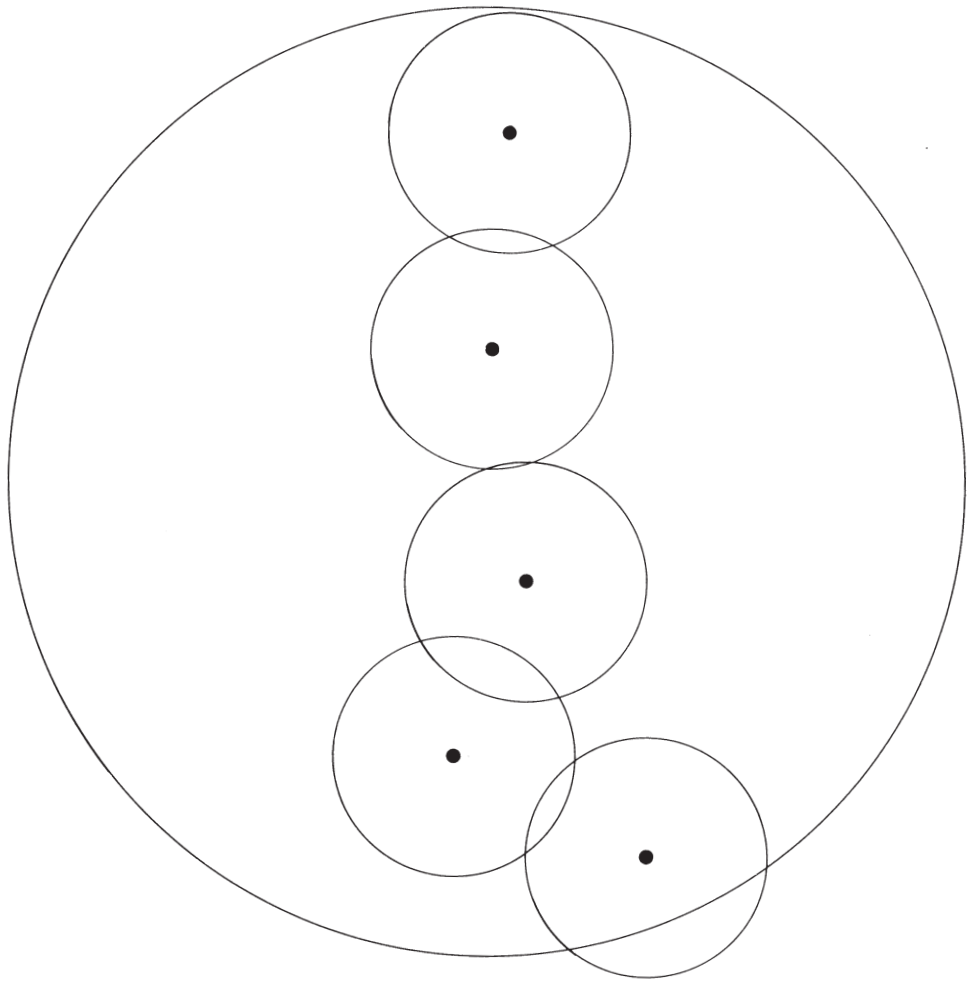

DUEHØG ACCIPITER GENTILIS

Territorium - markering af yngletæthed for 5 beboede redepladser.

Lille cirkel angiver selve redelokaliteten og yngleområdet. Stor cirkel angiver et samlet kontrolleret område, hvor forfatteren har konstateret ideelle biotopforhold for arten.

Optegnelse og konstatering af beboede redefund samt tegning udført af F. W.

10.000 m

40.000 m

JAGTFALK *FALCO RUSTICOLUS*

Territorium - markering af yngletæthed for 5 beboede redepladser.

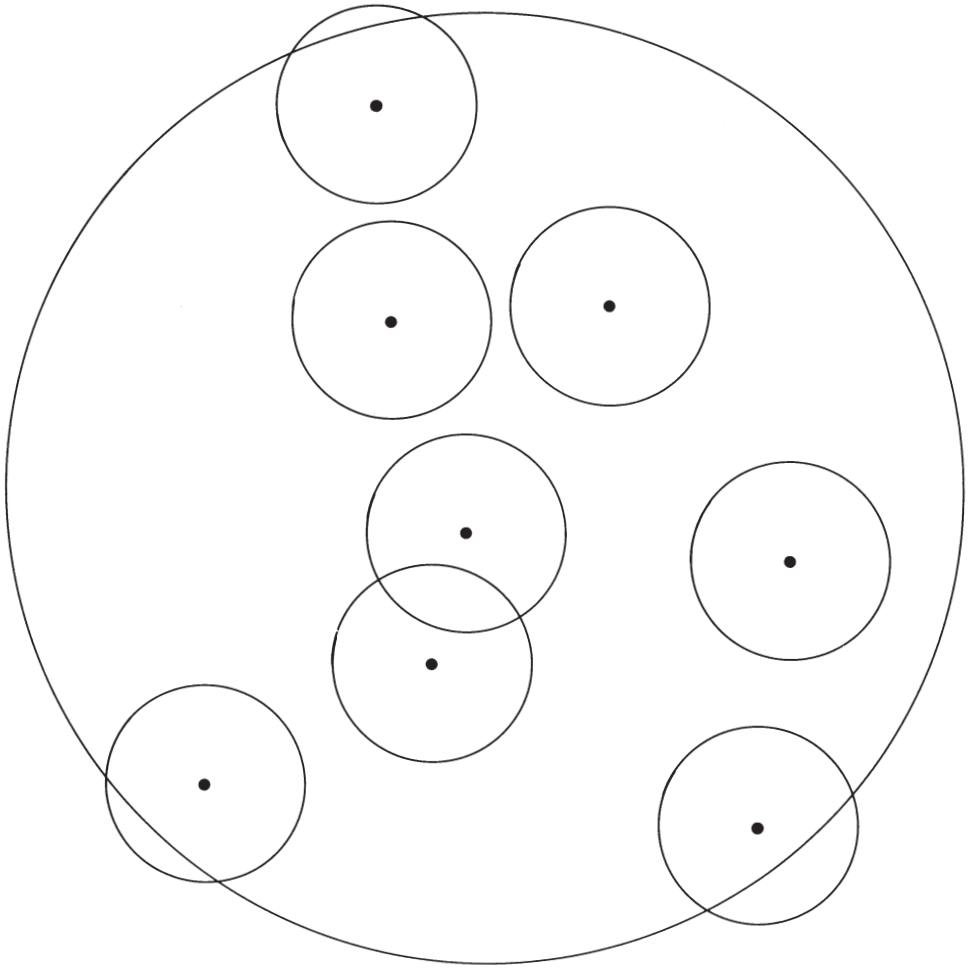
Lille cirkel angiver selve redelokaliteten og yngleområdet. Stor cirkel angiver et samlet kontrolleret område, hvor forfatteren har konstateret ideelle biotopforhold for arten.

Optegnelse og konstatering af beboede redepladser samt tegning udført af F. W.

Jagtfalk.

3.000 m

15.000 m

HVEPSEVÅGE *PERNIS APIVORUS*

Territorium - markering af yngletæthed for 8 beboede redepladser.

Lille cirkel angiver selve redelokaliteten og yngleområdet. Stor cirkel angiver et samlet kontrolleret område, hvor forfatteren har konstateret ideelle biotopforhold for arten.

Optegnelse og konstatering af beboede redefund samt tegning udført af F. W.

Hvæpsevågens foretrukne føde er hvepseyngel. Denne mærkelige rovfugl har en fin sans for at finde de skjulte hvepseboer, som den med stor ihærdighed graver op af jorden.

»De 4« i sammensværgelsen — udsendt af miljøministeriet, planlægger nye rævestreger i det 500 m² store falkehus hos forfatteren. — Men de blev afsløret. Besigtigelses hold d. 10/5 1978. Fra venstre fuldmægtig i Fredningsstyrelsen Poul Hald-Mortensen, derefter magister Jan Dyck udpeget af Naturfredningsrådet, daværende afdelingsleder på Zoologisk Museum dr. Finn Salomonsen — samt en studerende Birgith Sloth.

ULOVLIGE TILSTANDE

I FREDNINGSSTYRELSEN

Fredningsstyrelsen træffer afgørelser på ugyldigt grundlag og er impliceret med D.O.F. i illegale aktioner.

Orientering vedr. magister Jan Dyck's rapport til fredningsstyrelsen.

Foranlediget af min ansøgning til fredningsstyrelsen om udførsel af to i mit rovfuglehold opdrættede jagtfalke fremmødte et besigtigelseshold. d. 10-5 1978 bestående af daværende afdelingsleder på Zoologisk Museum, dr. Finn Salomonsen, fuldmægtig i fredningsstyrelsen, magister Poul Hald-Mortensen, magister Jan Dyck, udpeget af naturfredningsrådet samt en studerende, Birgith Sloth, ansat under fredningsstyrelsen.

Min ansøgning blev afslået begrundet med, at det fremlagte bevis for opdræt af jagtfalkene ikke fandtes tilstrækkelig. Den eneste af ovennævnte besigtigelseshold, som har afleveret nogen skriftlig indstilling skal efter sigende være Jan Dyck, naturfredningsrådets repræsentant.

Jan Dyck har ved at gøre flittig brug af formodninger alt for tydeligt demonstreret sin forudfattede mening, hvilket bl. a. fremgår af hans indbretning stk. 3., hvor han bemærker, at jeg i 1977 har været i Grønland. Det skal ses i sammenhæng med en af Finn Salomonsens forfattede artikler i »Fugleværn« hvor han bl. a. med bemærkning om, at han kun kan have formodning om, at det er lykkes mig at udføre falke (det skal forstås som jagtfalke) ud fra Grønland.

Efter at være kommet i besiddelse af dokumentation for, at F. S. har stillet satsen, hvor Frank Wille, Dansk Ornitologisk Forening havde påført mit navn, til rådighed for yderligere at skade mig i et forsøg på at få bibliotekerne til at afvise min fotoudstilling af rovfugle har jeg rejst sag mod Finn Salomonsen for bagvaskelse.

Som noget væsentlig anfører Jan Dyck, at jeg i de seneste år har haft et betydeligt antal falke, som nu for størstedelen er væk (rapport til Dansk Ornitologisk Forening). Desværre oplyses ikke hvem der har skrevet rapporten, hvad den indeholder eller hvad det hele vedkommer D.O.F., som allerede har haft næsen i klemme flere gange.

Sektionen (hvem er det?) har formodning om, at jeg i væsentlig omfang lever af rovfugle, som jeg sælger til falkonerer for høje priser. De hidtidige forsøg på at bevise berettigelsen af en sådan påstand har ikke kunnet stå for en nøjere prøvelse.

Med hensyn til anskaffelsen af mine rovfugle er Jan Dyck af den opfattelse, at jeg dels opdrætter dem selv, dels tager dem som unger i naturen, dels får jeg dem »måske« på anden vis, men sektionen er »naturligvis klar over, at den kun kan formode disse ting«.

Der skal ikke en ringe godmodighed til for ikke at betegne det af Jan Dyck — på egne og sektionens vegne-antagelser som det rene bavl. En videnskabelig analyse ligner det i alle tilfælde ikke. Om naturfredningsrådet og fredningsstyrelsen mener at kunne bygge på noget sådan er vel, når det kommer til stykket, tvivlsomt.

Det hele minder om forstudier til en doktorgrad i formodninger. For at skrabe bunden slutter Jan Dyck med at henvise til at D.O.F. i en årrække har interesseret sig for »disse spørgsmål« og at den »såvidt vides«, har et omfattende materiale vedr. mig. Det er påfaldende, så ivrig Jan Dyck er for at få draget D.O.F. ind i sagen. Derimod kan det ikke længere overraske, at han — selv om han ikke har haft lejlighed til at få bekræftet — formode, at nævnte melerede interesseorganisation deler de i hans skrivelse fremsatte synspunkter.

Det er som om, Jan Dyck er tilhænger af formodningernes magiske kraft, men er i tvivl om han har indsamlet nok af den slags. Som den samvittighedsfulde person, han synes at være, undlader han ikke — da hans egen formåen ikke længere strækker til — at bringe fredningsstyrelsen på sporet af Dansk Ornitologisk Forening. Derved må bunden være skrabet.

I et afgørende spørgsmål der vedrører mit opdræt af jagtfalke — har jeg allerede i 1975 (to år før min ansøgning om udførsel) skriftligt

orienteret dr. phil. Finn Salomonsen, Zoologisk Museum, samt dr. phil. Arne Schiøtz, Verdensnaturfonden, og udbedt om et møde for at orientere og fremlægge substantiel dokumentation.

Jeg har ikke modtaget nogen reaktion på disse henvendelser. I et brev fra Verdensnaturfonden, som jeg har modtaget den 22/8 1978, bekræfter Arne Schiøtz dog at have modtaget min henvendelse af 9/9 1975 og skriver bl. a. citat: »Jeg vil meget protestere imod at blive inddraget i denne sag som »Deres vidne«.

19. december 1975

Professor Tom J. Cade
Laboratory of ornithology
Cornell University
Ithaca
New York 14850
USA

Dear professor Cade,

In Denmark falconry is forbidden and very few people keep birds of prey in captivity. One of these few is Mr. Frank Wenzel, whom you may know. He keeps several species and claims to have bred them successfully. He is making some publicity of this, (TV, newspapers), claiming that he helps the threatened species. From the ornithological side in Denmark (Dansk ornithologisk forening (Danish ornithological society), of which I am a board member, ICBP, of which danish section I am a member, and the University of Copenhagen, at which I am a lecturer in zoology we are not fond of Mr. Wenzels activities, as we fear that his positive achievements are outweighed by making many people interested in keeping birds of prey, an interest which presently is not widespread in Denmark. »The official« view is that keeping breeding birds of prey in captivity should be carried out only under license from an appropriate governmental authority, in order to restrict this as much as possible.

In a letter to one of the leading danish newspapers in november month this year, Mr. Frank Wenzel defended his activities by referring to collaboration with you. I quote (translated): »Already about 6 years ago I was asked by pepo.e led by professor Cade from Cornell University in the United States if I could help with breeding experiments on the Peregrine. I have already in several years had good results with breeding in captivity of several species, and these results together with the american results have to be looked upon as a pioner work«.

»According to my experiences I which I shall handle over to Cornell University in the near

future — young birds of prey should not be put bach to nature, before they have reached an age of 1-2 years, as the Losses shall otherwise beettogreat, since the mortality of young birds is, as is well known, particularly high the first year«.

I had the opportunity at the birds of prey konference in Vienna this autumn to see the interesting film from your laboratory about the inteoduction of young peregrines into the wild, and it appeared to me, that it worked perfectly well with peregrines only a few month old. *This controversy between yours and Mr. Wenzel's result, together with our general not too positive impression of the activities of Mr. Wenzel* prompts us to ask you if you can confirm the collaboration between him and you, and also how you consider his work.

I am well aware, that it may be difficult for you to answer these questions, and I fully understand if you prefer to not answer.

May I take the opportunity to congratulate you with the vere fine results that you have achieved at Cornell. It will not be you, whom we are to blame if the Peregrine becomes completely exterminated from the Earth! In Denmark we used to have 5-10 pairs of Peregrines, none are left now. But in Greenland, it appears, there is still a population.

Would you give my kind regards Dr. Clayton white, whom I met in Vienna. I hope that he succeeded in visiting the collections here in Copenhagen on that sunday after the conference.

Yours sincerely
Jan Dyck

PS. I enclose copies of two pages in a recent publication by Mr. Wenzel.

(Oversættelse) et citat fra hr. Dycks brev:

»Denne uoverensstemmelse mellem Deres og hr. Wenzels resultat, sammen med vort almindelige, og ikke for positive, indtryk af hr. Wenzels aktiviteter...«

Dette brev fra hr. Dyck beviser, at han har tilstræbt at skade mit omdømme overfor en amerikansk videnskabsmand (øjensynlig for at lokke en udtalelse fra prof. Cade, der kunne bruges imod mig).

Til trods for hr. Dycks utilstedelige opførelse vælges han fra Fredningsstyrelsen og Naturfredningsrådet til at give et såkaldt »Videnskabsråd« udtalelse i sagen om mit opdræt.

Også denne person deltager altså — på lige fod med Salomonsen og Hald-Mortensen — i komplottet som Miljøministeriets repræsentant.

Kongeørn (Aquila chrysaetos) — en af de mægtigste rovfugle med et vingefang på over 2 meter. Jager almindeligvis harer og unge ræve samt større fuglevildt.

Hvepsevåge — en ejendommelig art — lever en meget ubemærket og skjult tilværelse. Forekommer mest som ynglefugl i Danmark på øerne og i det sydøstlige Jylland.

Eksempler på breve og artikler der berører nogle af de væsentligste uoverensstemmelser

DANSK JAGTTIDENDE

DECEMBER 1975

Vandrefalken — en af vore mest truede rovfuglearter — har for første gang i Skandinavien ruget og ynglet i fangenskab. Den lykkelige begivenhed har fundet sted i sommeren 1975 på Granhøjgård ved Anisse i Nordsjælland.

Det er den 36-årige naturfotograf og rovfugleekspert, Frank Wenzel, der har stået fadder til dette enestående kuld vandrefalke, der naturligvis i første række er et resultat af en lykkelig forening mellem to medlemmer af den stolte slægt *Falco peregrinus*, men også — og ikke mindst — er et resultat af Frank Wenzels årelange tålmodige arbejde med rovfugle og indgående studier af disses adfærd og ynglebiologi.

Dette arbejde har resulteret i, at Frank Wenzel i dag i sine volierer på Granhøjgård foruden vandrefalke har *ynglende dværgfalke og duehøge*. Dertil har både hans *lannerfalke, kongeørne og havørne* haft både reder og æg, og han regner helt sikkert med at blive leveringsdygtig i unge havørne til udsætning i naturen!

Det lyder som et eventyr, der nok kan få en og anden stuelærd zoologisk teoretiker til at slå øjnene op. Men ikke desto mindre begyndte dette eventyr for 4 år siden, da to af Wenzels dværgfalke blev overtalt til at stifte familie og — på trods af eksperter traditionelle udsagn om, at rovfugle ikke yngler i fangenskab — præsterede 4 arrige og velskabte unger.

Dette blev indledningen til en fem års forsøgsperiode med opdræt af rovfugle i fangenskab, som Wenzel afslutter i 1976.

Formålet med forsøgsperioden, der indtil nu er forløbet i dybeste hemmelighed, har været at finde ud af dels i hvilken udstrækning, man kan få vore forskellige rovfuglearter til at yngle i fangenskab, dels hvorledes man kan tilpasse disse opdrættede rovfugle til livet i den frie — men også barske — natur.

Størst interesse vil der nok i naturinteresserede kredse være for Wenzels vellykkede yngleforsøg med vandrefalken, men selv opfatter han det som sin personlige triumf, at det er lykkedes ham at få vor måske mest sky rovfugl, duehøgen, til at yngle.

Den danske falkoner

Det vil nok her være på sin plads at nævne, at Wenzel er en kontroversiel person. Ikke fordi han gerne vil være det. Han er blevet det på grund af sin store passion for rovfugle. Mange — ikke mindst yngre »frelste« ornitologer — sender ham mindst lige så *bvasse blikke* som dem, Wenzel dagligt møder i sine volierer og det store rovfuglehus, han har indrettet på gården.

For hvor får han sine rovfugle fra? På dette område er Wenzel — af mange grunde — sparsom med oplysninger. Uanmeldte politibesøg a la de unge ornitologers propagandafelttog mod konservatorerne har hver gang vist, at Wenzels rovfuglehold er helt legalt i henseende til den danske jagtlov. Hans stambestand af vandrefalke er således legitimt indført fra Nordafrika, hvor denne fugleart er fredløs og i øvrigt betragtes som en gastronomisk specialitet. Andre arter har han importeret fra Balkan-området.

Før i tiden fik han af og til duehøge, der var gået i fælder. At han dertil i mange år har været beredvillig naturlæge for utallige skadede rovfugle, som folk har fundet og bragt til ham, nævnes kun for fuldstændighedens skyld.

Wenzel har altså papirerne i orden og endelig må selv den mest mistænksomme ornitolog nok indrømme, at Wenzel i dag er den i Danmark, der måske ved mest om rovfugle overhovedet.

Hans kærlighed til og interesse for vore rovfugle blev næret allerede i drengeårene. Han var da en ivrig og videbegærlig discipel af en af Skandinavien største rovfugleekspert gennem tiderne, den legendariske skovrider *Vagn Holstein*, Jægerspris.

Med den viden og ballast på rovfugleområdet,

som Holstein kunne give ham, blev Wenzel uddannet som fotograf, og det blev selvfølgelig naturen, han vendte kameraøjet mod. I dag er han en international anerkendt naturfotograf. Han har fået udgivet bøger om rovfugle på flere sprog og råder over verdens måske største arkiv af rovfuglebilleder. Bag sig har han også en produktion af dokumentariske naturfilm, hvoraf to er blevet hædret med priser her og i udlandet.

Kendt af en bredere offentlighed blev Wenzel, da han for år tilbage var *aktiv falkoner* — en af de meget få, Danmark har fostret i nyere tid. Med sine jugoslaviske slagfalke, optrådte han i både dagspresse, radio og fjernsyn.

At han er den fødte falkoner — eller falkejæger, overtydes man hurtigt om, når man oplever ham f. eks. med den tamme kongeørn *Duzan* på armen. Endskønt tam er vel ikke netop ordet. En rovfugl bliver aldrig føjelig og ydmyg som f. eks. en jagthund. Den er stolt, egensindig og uden frygt. Også i dens psyke råder det store frie vingefang. Der er derfor snarere tale om en instinktiv hengivenhed mellem fugl og mand. Som almindelig jagthundemand kan man nok forestille sig, hvad det må koste af tid, kærlighed, forståelse og tålmodighed at opbygge et sådant hengivent tillidsforhold og man kan — næsten misundelig — drømme om belønningen: den dag, da fuglen efter en stolt, fri flugt af egen drift vender tilbage og lander på falkonerens behandskede arm!

Til støtte for naturen

Ved jagtlovsrevisionen i 1957 blev falkejagt forbudt i Danmark. Wenzel måtte — sammen med et par andre danske falkonerer — opgive de jagtligge aktiviteter med sine rovfugle.

Wenzel var skuffet. Han finder, at det også i dag skulle være lovligt, at jage med falk og høg i Danmark. Men lovgiverne mener noget andet, og det har Wenzel naturligvis taget ad notam. Det store dyk, der i løbet af halvtredserne og tresserne kunne noteres i verdens rovfuglebestande, førte også den danske rovfugleekspert ind på andre tankebaner. Han satte sig nye mål. Han ville nu forsøge at sætte sin viden, erfaring og arbejdskraft ind på at sikre truede rovfugle gennem opdræt i fangenskab. Og i dag er det lykkedes ham.

Det er — som sagt — i første række hans ynglende vandrefalke, der er i focus. I både USA og Vesttyskland er det inden for de seneste år lykkedes at opdrætte vandrefalke i fangenskab. Disse forsøg har alle været subsidiært af forskellige fonds og institutioner. Wenzel har

gjort det for egen regning — og hans priser er også derefter. 25.000 kr. tager han for en vandrefalk til udsætning i naturen!

Urimeligt? Det er et spørgsmål, der kun kan besvares retfærdigt, når Wenzels priser sammenlignes med de totalomkostninger, der har været forbundet med de amerikanske og vesttyske forsøg og de opdrætsforsøg, der i øjeblikket foregår i Sverige.

I øvrigt spiller Wenzel med åbne kort. Han lægger ikke skjul på, at han *også* er forretningsmand.

Lidt siver dog ud i ny og næ under en samtale med ham. Andet kan man læse sig til i hans bøger og noget fremgår også af den engelsksprogede brochure, *In support of the fauna*, (Til støtte for naturen), han netop har udsendt på internationalt plan.

Ro og fred i og omkring voliererne og en fast døgnrytme for fuglene er således en grundforudsætning. Selv siger Wenzel også, at han ikke havde nået sine resultater uden sine erfaringer *både* som ornitolog og som falkoner. Man skal have fuglene »på hånd«. Ellers nytter det ikke.

Dyrekøbte erfaringer

En anden vigtig forudsætning af afgørende betydning for ynglesuccesen er, at fuglene får lov at flyve frit. Både vandrefalk og duehøg har f. eks. en særlig parringsflugt, før en parring. Det er hannens flugt, der endelig »sætter tingene i gang«. Derfor yngler rovfugle normalt heller ikke i zoologiske haver, hvor det er udelukket at hannen får lov at flyve frit.

Denne forudsætning kan kun opfyldes hos en falkoner, som har vænnet fuglene til fangenskab og direkte fortrolig kontakt med mennesket. Så fuglene ikke, når de får luft under vingerne, bare stikker af op i den blå luft.

Trods sin store indsigt og viden har Wenzel dog gennem årene måttet høste dyrekøbte erfaringer. Mange af hans fugle er under hans yngleeksperimenter alligevel stukket af, andre er blevet slået af større rovfugle, der som trukket af en magnet holder til omkring hans nordsjællandske gård. I frisk erindring står således en svimlende kamp mellem en af hans egne vandrefalke og en fritlevende duehøg højt, højt oppe over gården. De var som to prikker til sidst — selv i kikkerten, siger han. Vandrefalken vandt duellen. Duehøgen måtte tiltræde retræten — og vandrefalken vendte hjem tydelig stolt over at have forsvaret territoriet.

I det hele taget har vandrefalken ifølge Frank Wenzel en »ædel karakter« og et »fredeligt gemyt«. Duehøgen derimod er en slambert. Som

hos edderkopperne betænker den større hun sig ikke et øjeblik på at dræbe og æde den mindre han, hvis denne ikke finder nåde for hendes hvasse øjne.

Det har kostet Wenzel nogle duehøge også selv om han i sene nattetimer har prøvet at studere sig til, hvilke hanner og hunner, der tilsyneladende føler sig tiltrukket af hinanden. Derfor er han også for denne art gået over til inseminering for at få frugtbare æg frem.

Men både hans falke og ørne lever et mere naturligt kønsliv også befordret af Wenzels mere platoniske kærlighedsforhold til dem. De er, siger han, »lette« at have med at gøre.

Målet og midlerne

Formålet med Wenzels rovfugleopdræt er som nævnt bl. a. at producere rovfugle til udsætning i naturen. For eksempel regner han med, at kunne »lave« 10-15 vandrefalke om året fremover.

De leveres »naturlilpasset« til interesserede, når de er 2 år gamle. Det vil sige, at falkene igennem en 2-årig periode bevidst optrænes til at skulle klare sig selv i naturen i næringskonkurrence med fritlevende rovfugle. Vi tilstræber, siger han, at stimulere deres evner og bringe dem i bedre fysisk form end tilsvarende fritlevende eksemplarer. De skal være mindst på højde med deres vilde frænder — ellers mislykkes udsætningen, og fuglene dør af sult eller dræbes af stærkere individer.

Desværre forbyder lovgivningen, at fugle *opdrættet i fangenskab* må trænes på fritlevende vildt, men vi søger at kompensere herfor ved at træne dem på såkaldte »falkelokker« — en læderrem påbundet kødstykker, som vi svinger i luften og som fuglene så lærer »at slå« på! Naturligvis trænes de også f. eks. på krager og skader nedlagt efter jagtlovens bestemmelser, men Wenzel finder det — på baggrund af hans initiativ — rimeligt, at der udlægges bestemte områder til rovfugletræning, hvor der kunne drives falkejagt. Altså områder, hvor der under kontrol af myndighederne, dispenseres fra jagtloven.

Hvad betyder nu det, som Wenzel laver for naturen — set med jægerøjne. Vi skal lade ham selv svare:

— Så vidt jeg kan se, er de danske rovfugle nu ved at komme op af den bølgedal, som var karakteristisk for tresserne. I dag er der ingen grund til at udsætte f. eks. duehøge. De er langt talrigere, end de fleste tror — og også et problem mange steder. Derimod mener jeg, at vi godt kunne have bestand af glenter, der jo ingen skade gør på vildtbestanden, og havørne f. eks. i Hanstedreservatet, og vi kunne også gennem udsætning søge at etablere en beskedent bestand af danske vandrefalke. Den har i øvrigt aldrig som ynglefugl været særlig talrig i Danmark. Terrænet egner sig kun få steder for den. Mine intentioner skal da i første række også ses i skandinavisk og europæisk perspektiv.

Duehøg, hun, på reden.

Den almindelige opfattelse er, at rovfuglebestanden er gået tilbage, men ornitologen Frank Wenzel foretog en undersøgelse der viser at situationen er en anden, der bliver flere rovfugle

*Artikel i: Jagt og Fiskeri
dec. 1970 nr. 2*

På baggrund af den almindelige opfattelse, at rovfuglene skulle være gået stærkt tilbage i de senere år, en opfattelse, der hovedsagelig råder og er kommet til udtryk fra forskellige ornitologer, har undertegnede fundet det interessant at fremkomme med en kommentar bygget over et bredt og dokumentarisk materiale, hvad der virkelig findes af rovfugle indsamlet fra 40 forskellige skove i Danmark, hovedsagelig i Nordsjælland.

Da rovfuglenes individuelle adfærd i særlig høj grad har interesseret mig, har jeg fundet det betydningsfuldt at få tilvejebragt iagttagelser fra et bredt og alsidigt materiale med så mange rovfuglepar på forskellige områder som overhovedet muligt.

Mit studium af rovfuglenes liv i naturen vil senere og i en anden sammenhæng blive offentliggjort. Nærværende kommentar tilsigter alene det at fremkomme med oplysninger vedrørende det optællingsmateriale, som jeg igennem årene har indsamlet.

Min første undersøgelse og optælling af beboede ynglepladser fandt allerede sted i årene 1955-1960. Materialet er hovedsageligt baseret på rovfuglearterne: musvågen, hvepsevågen, duehøgen, spurvehøgen og tårnfalken. Mit optællingsmateriale stammer hovedsagelig fra Nordsjælland og viser følgende antal redefund og lokaliteter:

Art	Antal lokaliteter	Antal redefund
musvåge.....	160	400
hvepsevåge...	29	36
spurvehøg....	9	12
duehøg.....	14	44
tårnfalk.....	31	65

En gennemgang af den i dag i 1970 ynglende rovfuglebestand kan på baggrund af mit omfattende optællingsmateriale fra 1955 15 år tilbage bekræfte følgende:

Pågældende genundersøgelse omfatter foreløbig de fleste skove i Nordsjælland og er registreret så sent som fra årene 1969-70. Genundersøgelsen viser det overraskende, at de fleste rovfuglearter, som jeg har kendt for 15 år siden, også i dag i året 1970 er at finde i samme antal som tidligere. Hvad angår musvågen og tårnfalken er der endda tale om en mindre fremgang i ynglepar, og pågældende arter må i de fleste områder i Nordsjælland betragtes som meget almindelige.

Hvepsevågen optræder stadigvæk som spredt ynglefugl i de fleste skove som tidligere. Hvad angår spurvehøgen, er det antal forskellige par som jeg tidligere har kendt ikke så stort, at jeg kan give et fuldt dækkende billede af artens forekomst. Dog kan jeg sige, at den stadigvæk yngler på de fleste lokaliteter, som jeg tidligere har kendt, og parrene har så sent som i 1969 fået normale kuld på vingerne.

Spurvehøgen har på grund af sit foretrukne yngleterræn, der i reglen består af tætte granbevoksninger, kunnet skjule sig overordentlig godt, og da de pågældende granbevoksninger stadig kommer til at dække et større areal i de samme skovområder i Danmark, vil arten sikkert også fremover blive meget vanskelig at lokalisere, idet den stadigvæk kan brede sig og indtage nye områder.

Den største overraskelse i forbindelse med min optælling i 1969 og 70 drejer sig imidlertid om duehøgen, storjægeren blandt Danmarks rovfugle, en art som jeg i mange år har beskæftiget mig med.

Mit iagttagelsesområde omfatter ikke mindre end 44 beboede duehøgereder, som jeg har fundet. Også hvad angår denne rovfugleart, må det utvivlsomt være langt det største antal duehøgereder, der er fundet af en enkelt person her i landet.

Duehøgen er gang på gang fra ornitologers side blevet betegnet som værende tæt ved udryddelsen og nær ved at være det sidste ynglende par her i Danmark. På baggrund af mit undersøgelsesområde og kendskab til due-

høgebestanden i 1955 og den seneste undersøgelse og genoptælling, der går helt frem til 1969-70, må det imidlertid siges at være en kendsgerning, at duehøgebestanden er taget til i antal overalt i egnede skovområder. Der er i 1969 og 70 registreret adskillige nye, beboede duehøgereder på områder, hvor den ikke før har ynglet. *På særligt gode skovdistrikter er duehøgebestanden så tæt, at der ikke ville kunne yngle flere par på grund af det nødvendige og passende jagtrevirs størrelse, som duehøgen kræver. Et udarbejdet oversigtskort viser et sådant område med 5 beboede duehøgereder med angiven afstand mellem de forskellige reder.* Et andet interessant forhold, der gør sig gældende, viser, at duehøgebestandens størrelse og fremgang er konstateret i Nordsjælland. På grund af den tætte befolkning og store egnsudvikling, som i disse år præger Nordsjælland, måtte det formodes at netop disse givne naturforhold ville være særdeles ugunstige for duehøgen.

Forklaringen på duehøgens fremgang må sikkert ligge deri, at denne art tidligere har været den mest forfulgte, og som et resultat af helårsfredningen har duehøgen høstet mest

fordel deraf. Endelig må man også have det forhold for øje, at duehøgebestanden vel næppe har været så katastrofal lille, som det ofte er blevet hævdet. Når sådanne formodninger, der går ud på, at duehøgen er nær ved udryddelsen, har set dagens lys, skyldes det sikkert, at andre undersøgelser ikke har været tilstrækkelig grundige, og at man på denne baggrund har fået et forkert billede.

En indgående undersøgelse angående rovfuglebestandens størrelse, som jeg har foretaget, og som omfatter 40 forskellige skove, viser, at meget af det, der er blevet sagt om rovfuglenes tilbagegang, ser ud til at være bygget på et uholdbart grundlag.

Selv om det måske ikke ser så sort ud for rovfuglene, som det ofte er fremkommet, mener jeg, at rovfuglene fortsat skal have beskyttelse og nyde godt af de fredningsbestemmelser, der er kommet dem til gode. Det er uden tvivl sådan, at der i hvert land skal være en god rovfuglebestand som et betydningsfuldt indslag for opretholdelse af en sund og levedygtig vildtbestand, hvilket også må have jægerens interesse.

FÆRRE ROVFUGLE?

Uenighed mellem ornitologforening og Frank Wenzel

FREDERIKSBORG AMTS AVIS

TIRSDAG 26. OKTOBER 1971

Er bestanden af rovfugle i Nordsjælland på faretruende tilbagemod, eller er »bøtten vendt« så der i disse år ligefrem bliver flere og flere ynglende rovfugle i den nordsjællandske natur?

Det er sagens kerne i en strid mellem Dansk Ornitologisk Forening og naturfotografen og rovfugleeksperten Frank Wenzel, Annisse. Frank Wenzel, der i sit forskningscenter for rovfugle i Annisse har adskillige rovfugle i fangenskab, har sagt at situationen for ynglende rovfuglepar er ved at lysne.

I en henvendelse til Frederiksborg Amts Avis har formanden for Dansk Ornitologisk Forening, læge Lorentz Ferdinand, stærkt imodegået disse udtalelser.

Læge Ferdinand skriver, at situationen for de ynglende rovfugle i hele Nordvesteuropa fortsat er meget alvorlig, idet en række af arterne synes at gå tilbage. De oplysninger, som hr. Frank Wenzel har offentliggjort om den store forøgelse af den ynglende bestand af duehøg og musvåge i Nordsjælland stemmer slet ikke med optællinger foretaget af flere af vore mest kompetente medlemmer.

Videre skriver ornitologforeningens formand, at man finder det overordentlig uheldigt, at agitere for, at rovfugle holdes i fangenskab eller tæmmes. Det må konstateres, at rovfugle generelt set ikke er særlig tilpasningsduelige i fangenskab, og mange fugle dør inden de har tilpasset sig dette kunstige miljø, mener L. Ferdinand.

Endelig foreslår Dansk Ornitologforenings formand, at Frank Wenzel udelukkende bør argumentere for at rovfugle bør beskyttet og set i naturen. Det er farligt, at give almenheden indtryk af, at rovfuglesituationen er lysere end den reelt er, siger L. Ferdinand, som slutter med at bestride rigtigheden af de oplysninger, som Frank Wenzel har givet om ornitologers forstyrrelser af rovfuglereder.

Frank Wenzel: — Jeg kan på ingen måde anerkende Dansk Ornitologisk Forenings videnskabelige baggrund for at udtale sig. Det undrer mig, at lederne af ornitologforeningen, hvis medlemmer for 90 pct.s vedkommende er skoleelever, vil bestride udtalelser af en international kendt ekspert, som jeg må regnes for på grund af de mange bøger og internationale publikationer, jeg har udgivet.

— Jeg savner henvisninger til videnskabs-

mænd, som med haggrund i forskning, har udtalt sig. For mig ser det ud som om lederne af Dansk Ornitologisk Forening bruger foreningen som et politisk instrument mod f. eks. jagt og forurening. Man skal ikke blandt videnskabelig forskning sammen med propaganda.

— Rovfuglebestanden i Nordsjælland er i absolut positiv udvikling. Det viser mine egne observationer fra flere hundrede rovfuglereder samt rapporter fra rovfugleeksperter andre steder i landet. Hvor de unge ivrige ornitologer holder næsen væk — kommer der som regel normalt antal unger på vingerne.

— På grund af manglende viden kommer hr. Ferdinand til at revidere sin opfattelse af rovfuglenes tilpasningsmuligheder hos mennesker, fortsætter Frank Wenzel. Det er nemlig en kendsgerning, at rovfuglene under kyndig og omsorgsfuld pleje er nogle af de absolut mest tilpasningsvenlige vilde fugle man har.

— Ornitologerne burde glæde sig over, at der stadig er folk, som får en vandrefalk til at yngle. De tror jo den er ved at uddø. Mulighederne for at redde den og andre rovfugle må være størst, hvis de lærer at leve med mennesker, indtil man har fundet årsagen til deres vanskeligheder i naturen, og kan sætte dem ud igen.

— Jeg har forsket i ti år med at lade rovfugle yngle i fangenskab. Først nu er det ved at give resultater, men de er til gengæld så gode, at jeg i løbet af få år mener at kunne få en produktion af ynglefugle.

Det undrer mig, at hr. Ferdinand kommer med sine udtalelser. Hvis han opfrisker sin hukommelse, vil han sikkert erindre, at han for år tilbage — før jeg meldte mig ud af hans forening — opfordrede mig til at lede en studiekreds i Tilvilde Hegn, fordi jeg som sagkyndig på rovfugleområdet, var den eneste, som var i stand til at udpege beboede ynglesteder.

Hvis jeg skulle give et råd til nogle ornitologer og særligt til hr. Ferdinand må det være følgende: Brug noget mindre tid til at indoktrinere og anmelde folk til politiet, og brug i stedet tiden til den ornitologiske forskning, vi har brug for. Det kunne jo være man så opdagede flere rovfugle i naturen, slutter Frank Wenzel.

Duehøg (Accipiter gentilis) — bemærk det lyse øje i modsætning til falkens helt mørke.

Rugende duehøg i Nordskoven. Mit første billede af denne mest menneskesky rovfugl. Reden har et tværmål på over 140 cm og er bygget i et bøgetræ. De hvide pletter på reden er dun, som duehøgen taber under fældningen mens rugningen står på. Det hvide skær øverst i billedet er skovbunden, hvor anemonerne står i blomst. Billedet blev taget i 1954.

Statue fra Frederiksborg Slotspark — ørne der overfalder en døende kronhjort.

DANSK ORNITOLOGISK FORENING'S OMDØMME

Udtalelser fra fremtrædende personer med fagligt kendskab.
Nogle uddrag og citater fra forskellige artikler er gengivet her.

1. I jagtlovsspørgsmål

har C. F. Christiansen i flere artikler i STRANDJÆGEREN skarpt imødegået D.O.F. — Christiansen, der selv i mange år har været medlem i D.O.F., er uddannet forstmand og har undervist på politiskolen om jagtloven.

2. Professor H. M. Thamdrup skriver i Jyllandsposten d. 23.1.77:

Danske vildtbiologer kritiserer EF-regler »Fælles EF-regler for fuglejagt, fredning af bestemte arter og restriktioner for omsætning af fuglevildt i forretninger kritiseres skarpt af danske vildtbiologer, der finder de eventuelt nye påbud overflødige og overfladiske.

— Disse EF-regler er mere præget af en følelsesbetonet kritik af bl. a. italienernes massefangster af fugle end af sagligt og økologisk motiveret nødvendighed, erklærer chefen for Vildtbiologisk Station på Kalø, professor H. M. Thamdrup, Århus.

Han siger, at den danske jagtlovgivning er så effektiv, at EF-reglerne i bedste fald blot vil gøre dem vanskeligere at administrere og forstå.

Desuden er opdelingen af fuglearterne i EF-forslaget ikke baseret på tilstrækkelige videnskabelige analyser, der tager bredt hensyn til hele livsgangen i naturen, påpeger professor Thamdrup, der har deltaget i det indledende arbejde med reglerne i fællesmarkedet.

3. Jægerformand advarer mod usaglige ornitologkampagner.

— Skriver videre i Jyllandsposten d. 23. juni 1979:

». . . Som det før er sket, nævnte formanden de hetzlige angreb, som amatørornitologer i radio, TV og dagspresse har rettet mod jægerne, trods opfordringer til sagligt samarbejde. I denne sammenhæng advarede Frede Peter-

sen mod at give efter for de mange, usaglige ornitologkampagner, angiveligt videnskabelige, men i virkeligheden med stærkt problematiske optællingsmetoder, som skal udnævne snart den ene, snart den anden fuglearnt til at være truet og dermed efter ornitologernes opfattelse fredningsberettiget.

4. Der kunne gives en lang række lignende eksempler på D.O.F.s »videnskabelige« lødighed. Jeg vil slutte med at citere »Landsbladet« d. 19. sept. 1975, hvor skovrider Kjeld Ladefoged kommenterer en bog fra Dansk Ornitologisk Forening: Kystfuglejagt og kystfuglebeskyttelse:

»I maj udsendte en arbejdsgruppe under Dansk Ornitologisk Forening en bog på 77 sider, i hvilken ovenstående emne er bragt til debat. Oplægget til manuskriptet er udarbejdet af foreningens formand, sessionslæge *Lorenz Ferdinand*. »Dansk Ornitologisk Forening bruger den moderne pressionsstaktiks midler, når det gælder om at vække interessen for foreningens synspunkter...«

»I den foreliggende bog er det kystjagten, som Ornitologisk Forening retter skytset imod. Arbejdsgruppen har omhyggeligt udvalgt en række resultater fra forskellige videnskabelige arbejder, som passer til målsigtet«. »Uden skruper blandet med egne eller andres løst opbyggede påstande krydret med forskellige unøjagtigheder, og ind imellem afstivet med henvisninger til resolutioner fra internationale sammenslutninger, kongresser o. lign. De videnskabelige forskningsresultater, der ikke passer i arbejdsgruppens kram, har den omhyggeligt undgået.

Ud af denne sammenblanding af videnskabelige facts, påstande, unøjagtigheder

og udeladelser har arbejdsgruppen frems-
tillet en bog, der i sin argumentation
umiddelbart virker overbevisende på de
læsere, der ikke har forudsætninger for at
bedømme det grundlag, bogen er bygget
op på. Det gælder jo langt de fleste læsere.
Det ved arbejdsgruppen, og det er det, den
hæmningsløst — som andre tilsvarende
grupper — har benyttet sig af.

Jeg skal ikke komme ind på en nøje
analyse af bogen, men nøjes med at give
enkelte eksempler på de henimod 25
grovere unddelinger, unøjagtigheder m. v.,
jeg har konstateret.

»Disse få linier giver en sammentrængt
smagsprøve på den anvendte fremgangs-
måde. I 1958 fremkom Finn Salomonsen
med nogle undersøgelser og betragtninger
over knortegåsens status her i landet. Disse
undersøgelser, der byggede på et forholds-

vis beskedent materiale viste, at knorte-
gåsen dengang var gået stærkt tilbage.
Dette — nu forældede arbejde — passer
helt til arbejdsgruppens formål. Det er
derfor, der henvises hertil. Men man
forbigår fuldstændig en senere og langt
mere dybtgående undersøgelse over knor-
tegåsen, udgivet i 1972 af vor største
gås-specialist, magister Mette Fog, på
Vildtbiologisk Station. Denne undersø-
gelse viser nemlig, at bestanden atter er
i fremgang og er blevet fordoblet i tiden
1960/61 til 1970/71. Denne udeladelse er
simpelthen uanstændig, for man må da gå
ud fra, at i hvert fald en i arbejdsgruppen
er kendt med disse undersøgelser. Yder-
ligere forbigår man i fuldstændig tavshed,
at bestanden af knortegæs nærmest er
tiltaget eksplosionsagtigt i de sidste tre år.

EFTERSKRIFT

Det dybere liggende modsætningsforhold imellem D.O.F. og forfatteren

Her i bogen har jeg omtalt mit tidligere medlemskab og tilknytning til Dansk Ornitologisk Forening, samt relevante spørgsmål vedr. fredningen af rovfuglene: JAGTLOVEN, og FALKONERSPORTEN, hvor min særlige interesse for dette emne ligeledes er berørt.

Det er min opfattelse, at den udartede situation må ses i lyset af, at fuldmægtig Poul Hald-Mortensen og Jan Dyck begge i Miljøministeriet, samtidig er førende aktivister for D.O.F. hvad angår disse to personer, foreligger der et veldokumenteret bevismateriale for, at de som D.O.F.s forlængede arm i Miljøministeriet systematisk i nøje samarbejde med Salomonsen og Ferdinand og har haft det klare sigte at bringe mit navn i miskredit i brede kredse. Et anslag er sidst kommet til udtryk i anledning af min udførselssag vedr. jagtfulke i Fredningsstyrelsen og Udenrigsministeriet, hvor de pågældende personer har saboteret en lovlig udførsel på baggrund af en mistænkeliggørelse mod mig — som de selvsamme personer igennem en årrække har sået.

Denne helt illegale aktion som Miljøministeriet har stået model til og yderligere den sammensværgelse rettet mod min biblioteksudstilling: *NORDENS ROVFUGLE*, anført af Salomonsen, er en næsten desperat kulmination på mange års virke.

Når sådanne temmelig grove løjer er taget i anvendelse, vil jeg mene, det kan skyldes — at tidligere og gentagne aktioner bl. a. med forskellige politianmeldelser vedr. mit rovfuglehold

ikke er lykkedes. Politimesteren i henholdsvis Hillerød og Vordingborg har forlængst og klart afvist disse bestandige provokationer, som en klike i D.O.F. har fremført for at skade mig.

Til en rimelig belysning og vurdering af mit forhold til D.O.F. må det have haft betydning, at der opstod forskellige interesseudsætninger. Følgende momenter kan have været en torn i øjet på de toneangivende ornitologer:

1. At jeg som et led i mit studium af rovfuglenes liv også var interesseret i falkonérsporten.
2. At jeg tog afstand fra at føre usaglig propaganda og hetz mod andre interessesammenslutninger, idet D.O.F.s ændrede målsætning først og fremmest gik ud på at bekrige jagtorganisationer, Dansk Falkonérselskab og Konservatorforeningen. Hvad angik jagt- og vildtundersøgelser og spørgsmål om truede arter herskede der tillige ofte dyb uoverensstemmelse mellem på den ene side førende vildtbiologer (Vildtbiologisk Station, Kalø) og D.O.F.
3. At undersøgelser jeg havde foretaget om rovfuglebestandenes størrelse hovedsagelig i Nordsjælland havde vist stabilisering og fremgang for flere arter, bl. a. duehøgen, som jeg havde konstateret fremgang for, hvilket var i modstrid med oplysninger fra D.O.F., hvor det hævdes, at duehøgen og

andre arter var i umiddelbar fare for at uddø i Danmark.

Denne undersøgelse jeg havde foretaget om bestandstørrelserne blev kraftigt imødegået fra D.O.F.s side med personlige angreb mod mig, hvor man samtidig i foreningens tidsskrift: FUGLEVÆRN nr. 3, 1971 havde gengivet mine oplysninger i forvansket form.

Når det for relativt få år siden blev påstået, at de fleste arter var i fare for at forsvinde — og at duehøgen praktisk talt var nær uddøende som ynglefugl i Danmark, vil de nye oplysninger fra D.O.F.s hold bekræfte, hvad jeg allerede for 10 år siden viste med mine undersøgelser, og jeg var altså den første, der påpegede, at situationen var ved at lysne for rovfuglene.

Det har nok vakt irritation, at det var mig, man fra begyndelsen rettede henvendelse til og at jeg blev hørt i vide kredse, når der var tale om rovfugle.

Det må erindres, at mit virkefelt som professionel naturfotograf gav mig rig lejlighed til at komme i kontakt med et stort publikum. Det gjaldt især de mange film, som jeg havde produceret for Statens Filmcentral. Iflg. udlejningsstatistikken har mere end 100.000 personer set disse film pr. år. Hertil kommer yderligere mine bøger og vandreudstillinger: NORDENS ROVFUGLE, som igennem bibliotekerne er blevet vist for et bredt publikum overalt i landet. For fuldstændighedens skyld må jeg også nævne, at jeg tidligere i TV, radio og i dagspressen har fået en meget imødekommende omtale og dækning m. hensyn til min interesse for rovfuglene og mit arbejde som naturfotograf.

Det vil være på sin plads at understrege, at mine bestræbelser først og fremmest har været at få publikum

til at forstå, at rovfuglene bør beskyttes og værnes om, idet disse arter hørte til de mest forfulgte fugle, og jeg lagde vægt på at få fredningsbestemmelserne suppleret med oplysning.

At jeg frem for alt og ved enhver given lejlighed talte rovfuglenes sag, vil jeg næsten til overflod kunne dokumentere med næsten utallige artikler jeg har bidraget med igennem 20 år.

At dømme efter de mange tilkendegivelser jeg har fået, har jeg det indtryk, at min indsats for at bringe information om rovfugle er blevet værdsat. Og jeg tror nok, uden at sige for meget, at denne oplysning er nået ud til et meget bredt publikum i alle samfundslag, og det, at befolkningen som helhed har modtaget oplysning, finder jeg meget væsentligt, idet man må være klar over, at D.O.F.s information, kun er kommet frem til en meget snævert interessegruppe, stort set kun til foreningens egne medlemmer.

Endelig kan det tilføjes, at jeg ved nogle lejligheder har gjort opmærksom på, at ornitologernes færdsel i yngletiden har skadet flere sjældne og sky rovfuglearter på redepladserne. Om dette forhold henvises også til skovrider Kjeld Ladefogeds udtalelse: »Mine erfaringer her fra Århuskovene og Universitetets skov ved Sandbjerg, som jeg administrerer, støtter i nogen grad Frank Wenzel's opfattelse. Begge steder er der f. eks. ynglende ravne, hvis reder gang på gang er blevet forladt på grund af uro eller plyndret af ægsamlere«.

Med hensyn til visse ornitologers plyndringer af de sjældneste fuglearter, (iflg. Ferdinand D.O.F.s mest kompetente medlemmer) har jeg ligeledes givet en udførlig omtale af disse omstændigheder, og jeg henviser her til afsnittet i bogen.

Vedr. sagen om udenrigsministeriets forbindelse med forfatteren

Den 22. april 77 bliver jeg ringet op af udenrigsministeriet og får oplyst, at det drejer sig om en forespørgsel om en Gyrfalk, som udenrigsministeriet er blevet bedt om at skaffe til Emiren i Bahrain. Om muligheden for at få denne falk oplyser jeg, at der er to måder dette kan gøres på. Enten at fange en vild falk på Grønland, hvilket imidlertid vil kræve dispensation fra et udførselsforbud, eller at jeg kan give en af mine jagtfalke fra mit opdræt. Jeg tilkendegiver, at den sidste løsning må være at foretrække, da jeg er temmelig overbevist om, at der kan blive vanskeligheder ved at indfange en falk på Grønland.

Denne samtale slutter med, at udenrigsministeriet vil drøfte sagen med grønlandsministeriet, og der bliver sagt, at jeg vil høre nærmere.

Iflg. brev fra grønlandsministeriet d. 12. marts 1979 bekræftes det, at udenrigsministeriet har haft en orienterende telefonsamtale med mig om sagen d. 22. april 77.

I midten af juni samme år og i de følgende dage bliver jeg gentagne gange ringet op af fungerende kontorchef i udenrigsministeriet Birgitte Poulsen. Det er mit indtryk, at der nu for alvor er realiteter i sagen, da man i ministeriet har haft god tid til at overveje mulighederne, efter at jeg allerede d. 22. april havde fået den første henvendelse.

Birgitte Poulsen understreger nu, at udenrigsministeriet vil gøre sit yderste for at efterkomme Emirens ønske om

at få en Gyrfalk, og man vil være meget taknemlig for at få min assistance, og det tilkendegives samtidig, at udenrigsministeriet er interesseret i at få en af mine gyrfalke.

Men om dette spørgsmål, fortsætter Birgitte Poulsen, vil jeg få endelig besked en af de nærmeste dage. — Dette skyldes, at udenrigsministeriet afventer en stillingtagen om evt. udførsel af en jagtfalk fra Grønland. (Udenrigsministeriet får imidlertid ikke den ønskede udførsel, idet grønlandsministeriet afslår).

Efter det passerede er udenrigsministeriet således blevet forhindret i at indfange en jagtfalk på Grønland. I denne anledning kom der et spændt forhold mellem de to ministerier. Et eksempel på denne pinlige strid kom åbent til udbrud, da Birgitte Poulsen i en orienterende samtale omkring d. 20. juni med fuldmægtig A. Jepsen, grønlandsministeriet, meddeler, at udenrigsministeriet istedet har fået en gyrfalk fra en dansk falkoners opdræt.

Jeg tillægger samtalen mellem Birgitte Poulsen og A. Jepsen en hvis betydning, da udenrigsministeriet altså over for grønlandsministeriet bekræfter, at man har efhvervet den omhandlede falk fra mig (fra en dansk falkonér).

I en telefonsamtale, som fandt sted 20. juni, er det allerede over for mig personligt blevet bekræftet, at udenrigsministeriet ønsker at erhverve en gyrfalk. I samme forbindelse får jeg instruks om, at falken skal reserveres til en senere overbringelse til Emiren af Bahrain.

Som tak for den temmelig afgørende hjælp jeg havde bidraget med — ved at bortgive en af mine jagtfalke, stillede Birgitte Poulsen i udsigt, at udenrigsministeriet gerne ville betale forskellige kulturelle aktiviteter, jeg havde at gøre med.

Det var meningen, at overbringelsen af denne eftertragtede gyrfalk til Emiren skulle have et mere udvidet kulturelt perspektiv til gavn og oplysning for et bredere publikum, i såvel Danmark som i de interesserede arabiske stater.

Efter at der er truffet aftale d. 20. juni om, at udenrigsministeriet har erhvervet en af mine jagtfalke, bliver jeg endnu engang kontaktet af Birgitte Poulsen, hvor jeg får at vide, at ambassadør Bent Søndergaard vil aflægge mig et besøg indenfor den nærmeste fremtid og her drøfte sagen som helhed med de tilstødende aktiviteter og de nærmere detaljer i forbindelse med overbringelsen af falcken til Emiren.

Den 22. juni, altså 2 dage senere, får jeg en ny henvendelse fra udenrigsministeriet, denne gang fra kontorchef Hans Assing, retsafdelingen, som er klar over, at jeg allerede har forbindelse med udenrigsministeriet vedr. falcken til Bahrain. Henvendelsen til mig — fra Assing — drejer sig imidlertid om en anden, men dog lignende sag. I en temmelig lang telefonsamtale, der varede tre kl. 15—16,45 blev jeg nu indviet i en ny sag. Denne gang fra De Forenede Arabiske Emirater. Denne henvendelse var direkte tilstillet »Statsministeren for Grønland«. Assing læste hele brevet op for mig, da han fandt det afgørende, at jeg vidste besked, da man jo i forvejen havde etableret samarbejde vedr. falcken til Bahrain.

Da både denne og førstnævnte sag krævede faglig indsigt i falkonéremnet, og da man ikke tidligere i udenrigs-

ministeriet havde behandlet lignende sager, fremførte Assing, at det var meget afgørende at få min assistance i sagen.

Vi drøftede endvidere forskellige projekter af kulturel og forskningsmæssig karakter.

Disse opgaver havde som allerede nævnt overfor Birgitte Poulsen først og fremmest min interesse — og jeg tillagde det afgørende betydning, at Assing med egne ord betydede mig, at udenrigsministeriet ville »trække i spændærtøjet«.

I samtalen med Assing blev det berørt, hvorfor specielt dagbladet Politiken næsten på en hetz-lignende måde gik imod udenrigsministeriets planer om at imødekomme de arabiske staters interesse for falkene. Assing mente, at chefredaktør Pundik, som skiftevis var i København og Tel-Aviv, og som talte Israels sag, var imod, at Danmark fik styrket venskabet til de arabiske lande. Med hensyn til Salomonsen, som var embedsmand og lønnet af staten, fandt Assing det meget påfaldende, at denne person modarbejdede sit lands interesse i dette afgørende spørgsmål.

De Forenede Emiraters forespørgsel var personlig underskrevet af prins Al-Maktoum og kom fra finans- og industriministeriet. Henvendelsen var tilstillet regeringschefen i Danmark og affødte selvfølgelig megen aktivitet på højeste plan. Dette gav anledning til, at udenrigsministeriet nu direkte havde etableret kontakt med grønlandsminister Jørgen Peter Hansen. Assing lagde ikke skjul på, at man allerede havde fået tilsagn om, at udenrigsministeriet ville få den ønskede tilladelse til at udføre tre par gyrfalke fra Grønland. De tre par grønlandsfalke ville indgå i et videnskabeligt opdrætsarbejde. Jeg vidste, at der allerede fandtes andre

tilsvarende gyrfalke, som USA og Canada velvilligt havde stillet til rådighed for de arabiske stater.

Bent Søndergaard, ambassadør i Jeddah, ville på foranledning af udenrigsministeriet forhandle med mig om de forskellige forhold. Dette møde med ambassadøren blev ændret flere gange. Tidspunktet blev dog endelig fastsat til sidst i august 77 på min gård i Nordjylland.

Jeg har refereret disse samtaler i afsnittet i nærværende bog: JAGTFALKEN PÅ REGERINGSPLAN i kapitlet: »Udenrigsministeriet vil trække i spen-der-tøjet«.

Det skal bemærkes, at hele sagsbehandlingen vedr. de omhandlede gyrfalke foregik ved telefonsamtaler i perioden fra d. 22. april til det tidspunkt i slutningen af august, hvor ambassadøren indfandt sig til et personligt møde. Det skal imidlertid understreges, at selvom udenrigsministeriets forhandlinger og drøftelser med mig, henholdsvis ved fungerende kontorchef Birgitte Poulsen og kontorchef Hans Assing er sket ved telefonsamtaler, kan sagens realiteter meget vanskeligt bortforklares, sådan som udenrigsministeriet har forsøgt af gøre det.

Jeg mener, at jeg har særdeles gode argumenter, der klart taler til min fordel, og jeg vil i det efterfølgende punkt for punkt henvise til de konkrete forhold:

1. Tidspunktet, hvor udenrigsministeriet første gang henvender sig til mig d. 22. april 77 og de efterfølgende henvendelser fra Birgitte Poulsen i juni s. å., der opfordrede til samarbejde og ønskede min assistance. I perioden fra d. 22. april til d. 15. juni 77 har udenrigsministeriet haft god tid til at
2. Udenrigsministeriet har med sin første henvendelse til mig — samme dag — 22. april 77 overfor grønlandsministeriet i en orienterende samtale anført, at ministeriet har været i forbindelse med mig vedr. sagen om falcken til Emiren af Bahrain, hvilket bekræftes i en skrivelse fra grønlandsministeriet til mig 12. marts 79.
3. D. 22. juni bekræfter Birgitte Poulsen, at udenrigsministeriet ønsker at erhverve en af mine gyrfalke, og vil som tak for min bistand betale forskellige kulturelle opgaver, som jeg har med at gøre.
4. Udenrigsministeriet udtaler til dagbladet POLITIKEN d. 23. juni, at man er indstillet på at imødekomme ansøgningerne (at give en gyrfalk til Emiren), citat fra POLITIKEN d. 23. juni: »I udenrigsministeriet siger fungerende kontorchef Birgitte Poulsen, at man er indstillet på at imødekomme ansøgningerne. Det er man dels af brede kommercielle grunde, dels fordi Danmark bør stå sig godt med de olieeksporterende lande. Udenrigsministeriet synes ikke at betvivle De Forenede Emiraters videnskabelige hensigter med fuglene. Ansøgningen fra Bahrain tænkes imødekommet på den måde, at man sender Emiren en jagtfalk, som befinder sig i fangenskab hos en dansk falkonér.
5. Brev af 20. nov. 78 fra journalist Kaj Robert Svendsen, der iflg. sin kilde, som han ikke ønsker at oplyse hvem er, meddeler, at

udenrigsministeriet agter at imødekomme ansøgningen.

6. Dr. Finn Salomonsen skriver i FUGLEVÆRN 8, citat: »... dog må man sige, at der fra udenrigsministeriets side blev tilkendegivet, at en af ansøgningerne om levering af jagtfalke fra Danmark, nemlig til Bahrain, skulle imødekommes på den måde, at man sendte Emiren en jagtfalk, som befandt sig i fangenskab hos en dansk falkonér».
7. Udenrigsministeriet arrangerer et møde i august 77, hvor ambassadør Bent Søndergaard, Jeddah, kommer til en personlig samtale med mig i Nordjylland.
8. To breve fra ambassadøren, henholdsvis d. 23. okt. 77, og brev af d. 19. marts (J. Nr. 2. Bahrain. 1.) er omtalt i nærværende bog side 41—42.
9. Skrivelse af 13. juni 78. fra udenrigsministeriet til fredningsstyrelsen vedr. forskningssamarbejde med kong Khaled af Saudi-Arabien, som jeg er blevet inddraget i.

På baggrund af ovennævnte punkter kan det vel næppe betvivles, at udenrigsministeriet har haft et samarbejde, og det bør vel understreges, at udenrigsministeriet helt fra første færd 22. april 77 har opsøgt mig, for derefter i juni samme år at opfordre til samarbejde med forskellige konkrete opgaver.

Det er udenrigsministeriet, der helt og holdent må bære ansvaret, hvad angår de meget vidtrækkende følger, der har udviklet sig i denne sag. Blot for at nævne: Udførselssagen i fredningsstyrelsen, den verserende retssag mod Salomonsen, samt offentliggørelse og behandlingen i pressen, som har skadet min stilling og forhold.

Det foreløbige højdepunkt i sagen med udenrigsministeriet giver sig udslag i et tilsyneladende krampagtigt forsøg på at hemmeligholde, hvad der er foregået. Sådan må jeg resonere, da min advokats opfordring til udenrigsministeriet om at give oplysning vedr. min forbindelse bliver afvist.

Afslaget begrundes med henvisning til § 2 stk. 2 nr. 1 og §5, nr. 4 i lov nr. 280 af 10. juni 1970, som vedrører statens sikkerhed, landets forsvar samt forhold til fremmede magter.

Denne gyrfalk må åbenbart besidde magiske egenskaber.

Frank Wenzel

ROVFUGLE I EUROPA

140 sider med 57 helside plancher af rovfugle i farver. F.W.'s egne billeder, hans egen tekst, hans egen viden og erfaring — et suverænt værk — forfatteren stiller sig skeptisk med hensyn til miljøgiftens skyld i de europæiske rovfugles tilbagegang. Han erindrer om, at der i det danske kulturlandskab sprøjtes umådelige mængder gift, så at ingen rovfugle her i landet kan undgå at komme i berøring med den. Alligevel er der faktisk en pæn bestand af næsten alle oprindelige arter. Musvåger, Tårnfalke, duehøge og spurvehøge er endog taget til i antal. Totalfredningen, de sidste års interesse for nyplantning af skov og den bedre vildtpleje med følgende flere fødeemner er årsagen.

Debatten om rovfuglene mener forfatteren har været følelsesladet uden holdbare argumenter. Rovfuglenes tilbagegang er mere eller mindre bevidst brugt som argument og pressionsmiddel for at henlede opmærksomheden på naturforureningen.

Fotografen og forfatteren F.W., samtidig Danmarks velkendte falkonér har selv trænet de fleste arter — og det er netop denne intime kontakt med fuglene, sammen med et livslangt studium af fuglene i naturen mange steder i verden, der har dannet grundlag for bogen om dem. Nu går han igang med en bog om hver af arterne. Et ornitologisk værk af dimensioner.

Fyns Stiftstidende.

ROVFUGLE I EUROPA

FRANK WENZEL